

Ticari İşlemlerde Taşınır Rehni Kanunu Üzerine Düşünceler

Considerations of Chattel Mortgage in Commercial Transactions Code

Alper UYUMAZ*

Mehmet Cemil TÜRK**

Öz

Ülkemizde finansmana erişimin kolaylaştırılması amacıyla kabul edilen 20.10.2016 tarih ve 6750 sayılı Ticari İşlemlerde Taşınır Rehni Kanunu, 01.01.2017 tarihinde yürürlüğe girmiştir. Kanunda yeni bir teslimsiz ve sicilli taşınır rehin türü düzenlenmiştir. Kanun, yakından incelendiğinde, rehlin kuruluşu, hükümleri ve sonuçları bakımından farklı düzenlemelere yer verildiği görülmektedir. Yine, borçlunun temerrüdü durumunda genel hükümler çerçevesinde takip yapmak dışında, alacaklıya tanınan seçimlik haklar dikkat çekicidir. Bu hakların en başında, rehinli taşınırın mülkiyetinin devrini talep etme hakkı gelmektedir. Kanun, kullanılan dil açısından da mevcut düzenlemelerden farklılıklar içermektedir. Bu Kanunda, 4721 sayılı Türk Medeni Kanunu ve 6102 sayılı Türk Ticaret Kanunu gibi temel kanunlarda bilinçli bir şekilde yer verilmeyen bazı kavramlar kullanılmıştır. Bütün bunlarla birlikte, Ticari İşlemlerde Taşınır Rehni Kanunu, yürürlüğe girmesinin üstünden iki buçuk yıl geçmesine rağmen hâlâ tartışılmaktadır. Tartışmalı konuların en başında, Kanunun isminde de yer alan “*ticari işlem*” ifadesinden ne anlaşılması gerektiği ve bunun Kanunun uygulama alanının tespitinde bir ölçüt olup olmadığı hususu gelmektedir. Rehin hukukunda kabul edilen temel ilkelerden uzaklaşılması da diğer bir önemli tartışma konusudur. Yapılan tartışmaların bazılarında ise, Kanun ile ilgili yapılan ikincil mevzuat düzenlemeleri yol açmaktadır. Kanunun uygulanmasını sağlamak üzere çıkarılan ikincil mevzuatta yer alan bazı düzenlemeler Kanuna açıkça aykırıdır. Bu çalışmada, Ticari İşlemlerde Taşınır Rehni Kanunu ile ilgili mevzuat hükümleri Medeni Hukuk ve Ticaret Hukuku bakımından incelenmiştir.

Anahtar Kelimeler: *Teslimsiz Taşınır Rehni, Sicilli Taşınır Rehni, Ticari İşlemlerde Rehin, Taşınır Varlıkların Rehni, Ticari İşletme Rehni.*

Abstract

Chattel Mortgage in Commercial Transactions Code No. 6750 dated 20.10.2016, was adopted in order to facilitate access to finance, entered into force on 01.01.2017 in our country. A new type of non-delivery and registered pledge of movables has been issued in the Code. Upon close examination of the Code, it is observed that there are remarkable regulations regarding the establishment, provisions and results of the pledge. Again, apart from pursuing under general provisions on the debtor's default,

* Doç. Dr., Selçuk Üniversitesi Hukuk Fakültesi Medeni Hukuk Anabilim Dalı, E-Mail: alperuyumaz@selcuk.edu.tr.

** Selçuk Üniversitesi Hukuk Fakültesi Ticaret Hukuku Anabilim Dalı, E-Mail: mcmilturk@selcuk.edu.tr.

the elective rights afforded to the creditor are noteworthy. At the beginning of these rights is the right to demand the transfer of ownership of the pledged movable. The Code is also notable in terms of the language used. In this Code, some concepts which are not consciously included in the basic codes such as Turkish Civil Code No. 4721 and Turkish Commercial Code No. 6102 are used. In addition, The Code on the Pledge of Movables in Commercial Transactions is still controversial, even though it is two and a half years since it came into force. At the top of the controversial issues is the question of what should be understood from the phrase “*commercial transaction*”, which is also mentioned in the name of the Code, and whether there is a criterion in determining the application area of the Code. Discrimination from the fundamental principles adopted in pledge law is another important topic of discussion. Some of the discussions are caused by secondary legislation arrangements made in relation to the Code. Some of the regulations contained in the secondary legislation enacted to ensure the implementation of the code are clearly contrary to the Code. In this study, the provisions of The Code on the Pledge of Movables in Commercial Transactions and the related secondary legislation are examined in terms of Civil Law and Commercial Law.

Keywords: *Movable Pledge without Delivery, Registered Movable Pledge, Pledge in Commercial Transactions, Pledge of Movable Assets, Pledge of Commercial Enterprises.*

GİRİŞ

Kişilerin, finansmana erişimde karşılaştığı zorlukların başında teminat konusu gelmektedir. Alacaklıların, borcun hiç veya gereği gibi ifa edilmemesi halinde teminat sözleşmelerine dayanarak alacaklarına kavuşmaları kolaylaşmaktadır. Bu teminatlar, içerikleri bakımından kişisel ve aynı olmak üzere kefalet ve rehin şeklinde ortaya çıkmaktadır. Kefalet, tipik bir kişisel teminat türüdür. Kefalette, kefil, borçlunun borcundan kişisel olarak sorumlu olacağını alacaklıya karşı yüklenmektedir. Aynı teminatta ise, borcu yüklenen kişinin yerini aynı bir güvence almaktadır. Aynı güvence kural olarak bir eşya üzerinde kurulur. Rehin, tipik bir aynı teminat türü olup, günümüzde kişisel teminatlara nazaran daha çok kullanılmaktadır.

Türk Medeni Kanununda rehin, esas itibarıyla taşınır eşya-taşınmaz eşya ayrımından hareketle düzenlenmiştir. Ancak kanunkoyucu, haklar gibi eşya niteliği taşımayan birtakım değerler üzerinde de rehin kurulmasına izin vermiştir. Taşınır rehnine ilişkin hükümler, hatta taşınmaz rehnine ilişkin bazı hükümler niteliğine uygun düştüğü ölçüde haklar üzerinde kurulan rehin için de uygulanabilir¹.

1 **Zobl**, Dieter, Berner Kommentar IV, Das Sachenrecht, Das Fahrnispfand, Systematischer Teil und Art. 884-887, ZGB, Bern 1982, Systematischer Teil, N. 334; **Haffter**, Max, Das Fahrnispfandrecht und Andere Sachenrechtliche Sicherungsgeschäfte nach dem Schweizerischen Zivilgesetzbuch, Bern 1928, s. 15; **Oftinger**, Karl, Kommentar zum Schweizerischen Zivilgesetzbuch, IV. Band. Das Sachenrecht, Das Fahrnispfand, Art. 884-918, 2. Auflage, Zürich 1952, N. 27-30; **Gürsoy**, Kemal T. / **Eren**, Fikret / **Cansel**, Erol, Türk Eşya Hukuku, 2. Baskı, Ankara 1984, s. 1092; **Oğuzman**, M. Kemal / **Seliçi**, Özer / **Oktay-Özdemir**, Saibe, Eşya Hukuku, Gözden Geçirilmiş 21. Bası, İstanbul 2018, s. 1013; **Köprülü**, Bülent / **Kaneti**, Selim, Sınırlı Aynı Haklar, 2. Bası, İstanbul 1982-1983, s. 453-454; **Cansel**, Erol, Türk Menkul Rehni Hukuku, Teslim Şartlı Menkul Rehni, C. I, Ankara 1967, s. 18; **Serozan**, Rona, Taşınır Eşya Hukuku, 2. Bası, İstanbul 2007, s. 3; **Ergüne**, Mehmet Serkan, Hukukumuzda Taşınır Rehninin, Özellikle Teslime Bağlı Taşınır Rehninin Kuruluşu, İstanbul 2002, s. 14. **Baumann** ise, eşya hukukuna hâkim olduğu kabul edilen genel eşya hukuku ilkelerinin mahiyetine uygun düştüğü ölçüde taşınır rehni alanında da uygulanabileceğini ileri sürmektedir. Bkz., **Baumann**, Max, Sachenrecht, Zürich 2008, s. 87.

Türk Medeni Kanunu dışında çeşitli kanunlarda da taşınır rehnine ilişkin düzenlemelerin bulunduğu belirtilmelidir. Bu kanunların başında, 6750 sayılı Ticari İşlemlerde Taşınır Rehni Kanunu (TİTRK) gelmektedir. 01.01.2017 tarihinde yürürlüğe giren bu Kanun², Türk Medeni Kanununda taşınır rehni için öngörülen sistemden birçok yönden ayrılmaktadır. Ayrıca, bu Kanunun uygulanmasını sağlamak üzere ikincil (tamamlayıcı) mevzuat da yürürlüktedir. Çalışmanın konusunu, Ticari İşlemlerde Taşınır Rehni Kanunu ve bu ikincil mevzuat düzenlemeleri oluşturmaktadır.

Kanunun yürürlüğe girmesinin üzerinden, iki buçuk yılı aşkın bir süre geçmesine rağmen, müessese hakkında ciddi tereddütler bulunmaktadır. Bu tereddütlerin bir kısmı, ikincil mevzuatta yer alan Ticari İşlemlerde Taşınır Rehni Kanununa aykırı düzenlemelerden kaynaklanmaktadır. Bu çalışmada, sistematik açıdan Ticari İşlemlerde Taşınır Rehni Kanunu esas alınmış ve bu kanunun hükümleri incelenmiştir. Yeri geldikçe konuyla ilgili ikincil mevzuat düzenlemelerine de yer verilmiştir.

I. AMAÇ VE KAPSAM

A. AMAÇ

TİTRK.m.1/1'de, Kanunun amacı düzenlenmektedir. Hükme göre, *“Bu Kanunun amacı; teslimsiz taşınır rehin hakkının güvence olarak kullanımının yaygınlaştırılması, bu rehne konu taşınırın kapsamının genişletilmesi, taşınır rehni aleniyetin sağlanması ile rehni paraya çevrilmesinde alternatif yolların sunulması suretiyle finansmana erişimi kolaylaştırmaktır”*.

Hükümde sözü edilen amaçları değerlendirmeye geçmeden önce, ticaret hayatında teslimsiz taşınır rehni ihtiyacına değinilmesi gerekmektedir. Taşınır rehni, Türk Hukukunda genel bir düzenleme ile TMK.m.939 vd. hükümleriyle düzenlenmiştir. Söz konusu hükümler incelendiğinde, *“Taşınır Rehni”* başlığı altında, klasik anlamda taşınır rehni türleri ile taşınmaz rehni dışında taşınır rehni olduğu tartışmalı olan çeşitli rehin tiplerinin bir araya toplandığı görülmektedir. Bunlar, *“Teslime Bağlı Rehni ve Hapis Hakkı”* (TMK.m.939-953), *“Alacaklar ve Diğer Haklar Üzerinde Rehni”* (TMK.m.954-961), *“Rehni Karşılığında Ödünç Verme İşlemleri ile Uğraşanlar”* (TMK.m.962-969) ve *“Rehni Tahvil”* (TMK.m.970-972)'dir.

Türk Medeni Kanununa göre taşınır rehni, kural olarak, teslime bağlı olarak kurulmalıdır (TMK.m.939/1). Ancak bu kural, ticari hayatın gereksinimlerine uygun düşmemektedir. Örneğin, bu kurala göre ticari işletmesindeki makineleri bankadan alacağı kredi ile yenilemek isteyen bir tacirin, alacağı güvence teşkil etmesi için elindeki bazı taşınırın zilyetliğini bankaya devretmesi gerekir. Bu halde ise, tacirin zilyetliğini bankaya devrettiği makineler olmadan gelir sağlama hedefini gerçekleştirip gerçekleştiremeyeceği, dolayısıyla aldığı krediyi ödeyip ödeyemeyeceği büyük bir belirsizlik içermektedir. Bu nedenle, teslimsiz taşınır rehni özellikle ticaret hayatında önemli bir ihtiyaç, hatta bir zorunluluk haline gelmiştir. TİTRK.m.1/1'de sözü

2 RG., 26.10.2016, S. 29871.

edilen amaçlar bir kenara bırakılırsa, bu Kanunun öncelikle bu ihtiyaca cevap verdiğini belirtmek gerekir³. Ayrıca, Ticari İşlemlerde Taşınır Rehni Kanunundaki bu imkân sadece tacirlere değil, isabetli olarak esnaf, çiftçi gibi tacir dışındaki kredi ihtiyacı olabilecek bazı kişilere de tanınmıştır.

TİTRK.m.1/1'de, öncelikle teslimsiz taşınır rehni kurumunun güvence olarak kullanımının yaygınlaştırılmasından söz edilmektedir. Kanunun birçok hükmünde bu amaç göze çarpmaktadır. Özellikle, rehne taraf olabilecek kişilere ilişkin TİTRK.m.3 ile üzerinde rehin hakkı kurulabilecek taşınır varlıklara ilişkin TİTRK.m.5'te yer alan kapsamlı düzenlemeler bu amacın somut yansımalarıdır. TİTRK.m.3'te rehne taraf olabilecek kişiler düzenlenmiştir. Bu düzenlemeye göre, sadece tacirler değil esnaf, çiftçiler, üretici örgütleri, serbest meslek erbabı gerçek ve tüzel kişiler de bu rehin sözleşmesine taraf olabilecektir. TİTRK.m.5'te, üzerinde rehin hakkı kurulabilecek varlıklar oldukça geniş bir şekilde düzenlenmiştir. Aynı şekilde, rehin hakkının kurulmasında gerek sözleşmenin hazırlanması gerek imza aşamasında taraflara tanınan seçimlik yetkiler (TİTRK.m.4) birinci maddede belirtilen amaca hizmet etmektedir. Rehinde öncelik hakkının belirlenmesinde derece sisteminin tercih edilebilmesi (TİTRK.m.10), bu rehin türünün yaygınlaşmasına katkı sağlayacaktır⁴. Ayrıca, alacaklının borçlunun temerrüde düşmesi sonucu sahip olduğu haklarına ilişkin TİTRK.m.14'ün de kredi verenleri, bu tür sözleşmelerde rehinli alacaklı olmaya teşvik ettiği söylenebilir.

TİTRK.m.1/1'de ikinci olarak, *“bu rehne konu taşınırın kapsamının genişletilmesi”* amacından söz edilmiştir. Rehne konu taşınır, TİTRK.m.5'te oldukça geniş ve ayrıntılı bir şekilde düzenlenmiştir. Zaten bu düzenlemelerden, rehne konu taşınırın kapsamının oldukça geniş olduğu anlaşılmaktadır. Söz konusu ifade, bu yönüyle malumun ilâmı niteliğindedir. Kaldı ki *“amaç”*, kelime anlamı itibarıyla, *“ulaşmak istenilen sonucu”* ifade etmektedir⁵. Söz konusu ifade ise, ulaşılmak istenen bir sonucu değil, sonuca ulaşmak için tercih edilen yöntemi ifade etmektedir. Bu nedenle, söz konusu ifadeye amaç olarak yer verilmesi isabetli olmamıştır. Bu ifadeye ayrı bir amaç olarak yer vermek yerine, hiç yer verilmemesi ya da yer verilecekse de teslimsiz taşınır rehin hakkının güvence olarak kullanımının yaygınlaştırılması amacına hizmet eden yöntem ya da usul olarak yer verilmesi daha isabetli olabilirdi. Örneğin hükümde, *“rehne konu taşınırın kapsamının genişletilmesi suretiyle teslimsiz rehin hakkının güvence olarak kullanımının yaygınlaştırılması”* gibi bir ifade kullanılabilirdi.

TİTRK.m.1/1'de üçüncü olarak, *“taşınır rehinde aleniyetin sağlanması”* amacından söz edilmiştir. Bu amacın gerçekleştirilebilmesi için *“Rehinli Taşınır Sicili”* kurulmuştur⁶. Hükümde *“açıklık”* yerine, *“aleniyet”* ifadesi kullanılmıştır. 2001 tarihinde kabul edilen Türk Medeni Kanununda⁷ ve 2011

3 Ticari İşlemlerde Taşınır Rehni Kanunu ile özel bir tür teslimsiz taşınır rehni getirilmesinden ziyade, Türk Medeni Kanunundaki taşınır rehni hükümlerine paralel bir diğer taşınır rehni yaratıldığı yönünde bkz., Öz, Turgut, Ticari İşlemlerde Taşınır Rehni Kanunu, İstanbul Kültür Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi, C. 16, S. 2, 2017, s. 152-153.

4 Antalya, Gökhan / Acar, Faruk, Ticari İşlemlerde Taşınır Rehni (6750 sayılı Ticari İşlemlerde Taşınır Rehni Kanunu Çerçevesinde İlk Tespitler), İstanbul 2017, s. 3.

5 Bkz., Türk Dil Kurumu Güncel Türkçe Sözlük, E.T. 24.03.2019.

6 Genel Gereğe ve TİTRK.m.8'in Gereğesi.

7 Bkz., TMK.m.1020'nin kenar başlığı.

tarhinde kabul edilen Türk Ticaret Kanununda⁸ “*aleniyet*” ifadesi terkedilip, “*açıklık*” ifadesine yer verilirken; daha yeni tarihli bu Kanunda neden ısrarla bu terimin tercih edildiği anlaşılamamaktadır⁹.

TİTRK.m.1/1’de son olarak, “*rehnin paraya çevrilmesinde alternatif yolların sunulması suretiyle finansmana erişimi kolaylaştırmak*” amacından söz edilmiştir¹⁰. Özellikle rehin sözleşmesine taraf olabilecek kişilere ilişkin TİTRK.m.3 ile üzerinde rehin hakkı kurulabilecek taşınır varlıklara ilişkin TİTRK.m.5’te yer alan kapsamlı düzenlemeler ve alacaklının temerrüt sonrası haklarına ilişkin TİTRK.m.14 nazara alındığında, bu amacın diğer amaçların da önüne geçtiği belirtilebilir. Kanunun Genel Gereğesinde de KOBİ’lerin¹¹ ticari faaliyetleri için gerekli finansman kaynaklarını, bankalar aracılığıyla temin edilen kredilerden sağladığı; özellikle kredi karşılığı talep edilen teminatların, KOBİ’lerin finansmana erişiminde önemli zorluklar oluşturduğu; bu durumun KOBİ’ler için büyük işletmeler karşısında rekabet dezavantajına neden olduğu; bu itibarla, KOBİ’lerin finansmana erişiminin kolaylaştırılması, rekabet güçlerinin arttırılması ve dolayısıyla ülkemiz ekonomisinin dengeli ve istikrarlı büyümesine katkı sağlanması amacıyla¹² bu Kanunun hazırlandığı ifade edilmiştir¹³.

B. KAPSAM

Kapsam, “*bir şeyin sınırları içine başka konuları veya anlamları alma durumu*” olarak tanımlanmaktadır¹⁴. Kanunun kapsamı, yani sınırlarının içerisinde hangi konuların yer aldığı

8 Bkz., TTK.m.35’in kenar başlığı.

9 TBMM’de yapılan görüşmeler sırasında, “*aleniyet*” ifadesinin “*açıklık*” şeklinde değiştirilmesi için önerge verilmiş; ancak, bu önerge kabul edilmemiştir. Bkz., Türkiye Büyük Millet Meclisi Tutanak Dergisi, Dönem 26, C. 24, Yasama Yılı 2, 9’uncu Birleşim (19 Ekim 2016), s. 1119-1120.

10 TBMM’de yapılan görüşmeler sırasında, “*sunulması*” ifadesinin “*belirlenmesi*” şeklinde değiştirilmesi için önerge verilmiş; ancak, bu önerge kabul edilmemiştir. Bkz., Türkiye Büyük Millet Meclisi Tutanak Dergisi, Dönem 26, C. 24, Yasama Yılı 2, 9’uncu Birleşim (19 Ekim 2016), s. 1120-1122.

11 KOBİ’ler, TTK.m.1522 ve 1523 çerçevesinde “*Küçük ve Orta Büyüklükteki İşletmelerin Tanımı, Nitelikleri ve Sınıflandırılması Hakkında Yönetmelik*” (RG., 18.11.2005, S. 25997) hükümlerine göre belirlenmektedir. Bu Yönetmelikte, “*Küçük ve Orta Büyüklükteki İşletmelerin Tanımı, Nitelikleri ve Sınıflandırılması Hakkında Yönetmelikte Değişiklik Yapılmasına Dair Yönetmelik*” (RG., 04.11.2012, S. 28457) ve “*Küçük ve Orta Büyüklükteki İşletmelerin Tanımı, Nitelikleri ve Sınıflandırılması Hakkında Yönetmelikte Değişiklik Yapılmasına Dair Yönetmelik*” (RG., 24.06.2018, S. 30458) ile değişiklikler yapılmıştır. Küçük ve Orta Büyüklükteki İşletmelerin Tanımı, Nitelikleri ve Sınıflandırılması Hakkında Yönetmelik m.4/1-b’ye göre; “*Küçük ve orta büyüklükte işletme (KOBİ): İkiyüzelli kişiden az yıllık çalışan istihdam eden ve yıllık net satış hasılatı veya mali bilançosundan herhangi biri yüzymibeş milyon Türk Lirasını aşmayan ve bu Yönetmelikte mikro işletme, küçük işletme ve orta büyüklükteki işletme olarak sınıflandırılan ekonomik birimleri veya girişimleri*” ifade eder.

12 Ticari İşlemlerde Taşınır Rehni Kanununun umulan bu amacı gerçekleştirmeye elverişli olmadığı yönünde bkz., **Şit İmamoğlu**, Başak, Ticari İşlemlerde Taşınır Rehni Kanunu Üzerine Bir İnceleme, Ankara 2017, s. 3.

13 Kanunun gerekçesinde göze çarpan KOBİ vurgusu sebebiyle, bu Kanunun sadece KOBİ’lere yönelik olduğu sonucunun çıkarılmaması gerektiği; herhalde, kanunkoyucunun, kredi ihtiyacı giderilirken ortaya çıkan teminat gösterme sorununun KOBİ için büyük ölçekli şirketlere göre daha büyük bir sorun teşkil etmesi nedeniyle Kanunun gerekçesinde KOBİ’leri ön plana çıkartmayı tercih ettiği yönünde bkz., **Göle**, Celal / **Aydoğan**, Gökhan, “Ticari İşlemlerde Taşınır Rehni Kanunu”nun Ticaret Hukuku Açısından Değerlendirilmesi, Banka ve Ticaret Hukuku Dergisi, C. 33, S. 1, 2017, s. 11.

14 Bkz., Türk Dil Kurumu Güncel Türkçe Sözlük, E.T. 05.06.2019.

TİTRK.m.1/2'de düzenlenmiştir. Hükümde, adeta düzenlenen konuların fihristi verilmiştir¹⁵. Söz konusu hükme göre; *“Bu Kanun; taşınır varlıkları konu edinen işlemlerde rehin hakkının tesisine, rehin hakkının üçüncü kişilere karşı hüküm ifade etmesine, Rehinli Taşınır Siciline, rehinli alacaklılar arasında öncelik hakkının belirlenmesine, tarafların ve üçüncü kişilerin hak ve yükümlülüklerine, rehin hakkının kullanımı ile rehinli işlemlere ilişkin diğer usul ve esasları kapsar”*.

Ticari İşlemlerde Taşınır Rehni Kanununun hangi konulara uygulanacağı, başka bir deyişle Kanunun uygulama alanı ise, TİTRK.m.1/3, 4 ve 5'te düzenlenmiştir. TİTRK.m.1/3'e göre; *“Bu Kanun, bir borca güvence teşkil etmek üzere kurulan ve konusu bu Kanunda sayılan taşınır varlıklar olan rehinli işlemlere uygulanır”*¹⁶. Hükümde, ticari işlemlerde taşınır rehininin konusunun *“taşınır varlıklar”* olduğu vurgulanmıştır. Başta Türk Medeni Kanunu olmak üzere Türk Hukukunda aynı hakkın konusunu belirlemek bakımından, taşınır eşya-taşınmaz eşya ayrımından hareket edildiği söylenebilir. Kanunda geçen *“taşınır varlık”* kavramı ise, Türk Hukuku bakımından yeni bir kavramdır. TİTRK.m.2/1-h'de, *“taşınır varlık”* ile TİTRK.m.5/1'de¹⁷ belirtilen varlıkların kastedildiği ifade edilmiştir. Aynı ifadeye, Ticari İşlemlerde Rehin Hakkının Kurulması ve Temerrüt Sonrası Hakların Kullanılması Hakkında Yönetmelikte de¹⁸ yer verilmiştir (KuruşYön.m.4/1-p). TİTRK.m.5/1 incelendiğinde alacaklar, fikri ve sınai mülkiyete konu haklar, her türlü kazanç ve iratlar gibi değerlerin taşınır varlıklar arasında sayıldığı görülmektedir. Bu değerler, hukuki nitelikleri itibarıyla taşınır eşya olmak bir yana eşya bile sayılmazlar¹⁹. Öğretide, alacak ve haklar üzerindeki rehin teknik anlamıyla bir aynı hak olarak kabul edilmemektedir²⁰. Ancak buna rağmen, Ticari İşlemlerde Taşınır Rehni Kanununda taşınır varlık olarak sayılan değerler üzerinde kurulan hakkın sınırlı aynı hak olarak kabul edildiği ifade edilmelidir²¹. Zira, TİTRK.m.2/1'in (1) bendinde rehin hakkı, *“taşınır varlığın türünden, rehin*

15 Antalya / Acar, s. 6.

16 Hükümde yer alan *“bir borca güvence teşkil etmek üzere kurulan ... rehin...”* ifadesinin yersiz olduğu, zaten başka maksatla rehin tesisinin söz konusu olamayacağı yönünde bkz., Öz, s. 153. Bu eleştiriyi, ilgili kanun özelinde yerinde bulmakla birlikte, teminat amacı dışında muvazaalı olarak rehin verilebileceği gibi ipotekli borç senedi ve irat senedinde olduğu gibi eşyanın değerini tedavül için rehin verilebileceği de hatırlatılmalıdır.

17 TİTRK.m.5/1, *“Rehin hakkı aşağıda belirtilen taşınır varlıklar üzerinde kurulabilir: a) Alacaklar b) Çok yıllık ürün veren ağaçlar c) Fikri ve sınai mülkiyete konu haklar ç) Hammadde d) Hayvan e) Her türlü kazanç ve iratlar f) Başka bir sicile kaydı öngörülmeden ve idari izin belgesi niteliğinde olmayan her türlü lisans ve ruhsatlar g) Kira gelirleri ğ) Kiracılık hakkı h) Makine ve teçhizat, araç, ekipman, alet, iş makinaları, elektronik haberleşme cihazları dâhil her türlü elektronik cihaz gibi menkul işletme tesisatı ı) Sarf malzemesi i) Stoklar j) Tarımsal ürün k) Ticaret unvanı ve/veya işletme adı l) Ticari işletme veya esnaf işletmesi m) Ticari plaka ve ticari hat n) Ticari proje o) Vagon ö) Bu fıkrafta sayılanlardan üçüncü kişiler zilyetliğindeki taşınır varlık, hak ve paylı mülkiyet hakları p) Benzeri her türlü taşınır varlık ve hak”*.

18 RG., 31.12.2016, S. 29935, 3. Mükerrer.

19 Aksoy Dursun, Sanem, Eşya Kavramı, İstanbul 2012, s. 24, 97; Ayan, Mehmet, Eşya Hukuku, III, Sınırlı Aynı Haklar, Gözden Geçirilmiş 8. Baskı, Ankara 2017, s. 295; Uyumaz, Alper, Medeni Kanun Dışındaki Kanunlarda Düzenlenmiş Taşınır Rehni Çeşitleri, Gazi Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi, C. 21, S. 4, 2017, s. 55.

20 Oftinger, Karl / Bär, Rolf, Das Sachenrecht, Das Fahrnispfand, Art. 884-918, 3. Auflage, Zürich 1981, N. 22; Oftinger, N. 22, Tekinay, Selahattin Sulhi, Menkul Mülkiyeti ve Sınırlı Aynı Haklar, İstanbul 1994, s.146; Akipek, Jale / Akıntürk, Turgut / Ateş, Derya, Eşya Hukuku, 2. Baskı, İstanbul 2018, s. 867; Köprülü / Kaneti, s. 441; Oğuzman / Seliçi / Oktay-Özdemir, s. 771, 1007, 1053; Serozan, s. 33; Aksoy Dursun, s. 111; Ayan, s. 319; Uyumaz, Taşınır, s. 50-51. Bu hususta tartışmalar ve ayrıntılı bilgi için bkz., Aksoy Dursun, s. 105 vd.

21 Ayan, s. 297; Uyumaz, Taşınır, s. 56.

verenin veya rehinli alacaklının durumundan, rehinle güvence altına alınan borcun niteliğinden veya tarafların onu rehin hakkı olarak adlandırmasından bağımsız olarak bir borcun ödenmesini veya ifa edilmesini güvence altına almak amacıyla alacağın devrinde devralanın alacak hakkı da dâhil olmak üzere, taşınır varlık üzerinde zilyetliğin devrine gerek olmaksızın tesis edilen sınırlı aynı hak... olarak tanımlanmıştır²².

Yürürlükten kaldırılan Ticari İşletme Rehni Kanununda, rehin hakkına konu varlıkların, ticari işletme ve esnaf işletmesiyle bağı açıkça ortaya konulmuştu. Rehne konu varlıklar, bu işletmelerin unsuru niteliğindedi²³. Ticari İşlemlerde Taşınır Rehni Kanununda ise ticari işletme ve esnaf işletmesi, rehne konu taşınır varlık kalemlerinden sadece birini oluşturmaktadır (TİTRK.m.5/1-1). Bu nedenle, artık Ticari İşlemlerde Taşınır Rehni Kanununda düzenlenen rehin incelenirken, bu rehlin karakterini ve adını tespit bakımından ticari işletme veya esnaf işletmesinin esas alınması doğru olmayacaktır²⁴.

Bu noktada, “*ticari işlem*” terimine de değinilmesi gerekir. Zira, Ticari İşlemlerde Taşınır Rehni Kanununun uygulama alanının tespitinde önem arz eden diğer bir terim de “*ticari işlem*”dir²⁵. Ancak, “*ticari işlem*” terimine, başta Ticari İşlemlerde Taşınır Rehni Kanunu olmak üzere herhangi bir mevzuatta yer verilmiş değildir. Dolayısıyla, bu düzenleme ile Türk hukuk öğretisine yabancı yeni bir terim kazandırılmıştır.

Ticari işlem kavramındaki “*işlem*” kelimesi, “*hukuki işlem*” kavramını çağrıştırmaktadır. Ancak “*işlem*” ile kastedilenin “*hukuki işlem*” olduğu kabul edilirse, hukuka aykırı fiillerden doğan borcun bu rehin türü ile teminat altına alınamayacağı gibi bir sonuç ortaya çıkmaktadır. Bu da rehin hukukuna hâkim ilkeler ile bağdaşmaz²⁶. Zira, rehinle teminat altına alınan alacak, hukuki işlemden doğabileceği gibi, borca aykırılık veya haksız fiil gibi hukuka aykırı fiillerden de doğmuş olabilir²⁷. Bu nedenle “*işlem*” ile “*hukuki işlem*” kavramları, kapsam itibarıyla birbirleriyle örtüşmemektedir²⁸.

Ticari işlem kavramındaki “*ticari*” kelimesi, “*ticari iş*” kavramını çağrıştırmaktadır. Ancak, rehlin taraflarına ilişkin TİTRK.m.3 incelendiğinde, kanunkoyucunun “*ticari iş*” kavramından hareket etmediği görülmektedir. Zira, Kanuna göre iki esnaf arasında bu şekilde rehin tesis edilebilmektedir ve bu işlemin “*ticari iş*” niteliğinde sayılması mümkün değildir. Bu nedenlerle,

22 KuruluşYön.m.4/1-k'ya göre; “*Rehin hakkı: Taşınır varlığın türünden, rehin verenin veya rehin alacaklının durumundan, rehinle güvence altına alınan borcun niteliğinden veya tarafların onu rehin hakkı olarak adlandırmasından bağımsız olarak bir borcun ödenmesini veya ifa edilmesini güvence altına almak amacıyla rehinli alacağın devrinde devredenin 11/1/2011 tarihli ve 6098 sayılı Türk Borçlar Kanununun 189 uncu maddesinde belirtilen hakları da dâhil olmak üzere, taşınır varlık üzerinde zilyetliğin devrine gerek olmaksızın Sicile tescil ile tesis edilen sınırlı aynı hakkı...*” ifade eder.

23 Antalya / Acar, s. 7.

24 Antalya / Acar, s. 7.

25 Antalya / Acar, s. 7.

26 Antalya / Acar, s. 8.

27 Antalya / Acar, s. 8-9.

28 Antalya / Acar, s. 8.

“*ticari işlem*” ile kast edilenin, işletme ve mesleki faaliyet kapsamında ya da ilgili olarak kazanç elde etmek üzere girilen her türlü iş (işlem ve fiil) olduğu kabul edilmelidir²⁹. Her ne kadar Ticari İşlemlerde Taşınır Rehni Kanununun, amaç ve kapsamının düzenlendiği birinci maddesinde, “*ticari işlem*” ifadesine yer verilmemiş ve Kanunda bu ifade tanımlanmamış olsa da Kanunun adı “*Ticari İşlemlerde Taşınır Rehni Kanunu*” olduğundan, rehlin sadece ticari işlemlerden doğan borçlar için kurulabileceği kabul edilmelidir³⁰. “*Tüketici işlemi*” niteliğindeki borçlar ile “*adi borçlar*” için bu şekilde rehin tesis edilemeyecektir³¹. Ancak, Kanuna adını veren “*ticari işlem*” terimine Kanunda hiç yer verilmemesi ve bu terimin tanımlanmaması da büyük bir eksiklik³².

Ticari İşlemlerde Taşınır Rehni Kanununda, bu Kanunun uygulama alanı dışında kalan konular da belirtilmiştir. Öncelikle, sermaye piyasası araçları ile türev araçlara ilişkin finansal sözleşmeleri konu edinen rehin sözleşmelerine ve mevduat rehnine, bu Kanun uygulanmaz (TİTRK.m.1/4). “*Finansal sözleşme*” terimi ile, “*faiz oranı, emtia, döviz, hisse senedi, tahvil, endeks veya benzeri finansal araçların dayanak varlık olarak kullanıldığı spot, future, forward, opsiyon veya swap işlemiyle, repo, ters repo işlemi ve bu işlemlere benzer nitelikte olan ve finansal piyasalarda kullanılan diğer işlemlerle ve bu işlemlerin herhangi bir kombinasyonunu içeren sözleşmeler*” ifade edilmektedir (TİTRK.m.2/1-ç). Türk Ticaret Kanununda “*hisse senedi*” terimi yerine “*pay senedi*” terimi tercih edilirken³³, bu hükümde neden hisse senedi teriminin tercih edildiği ve bu tercihin bilinçli olup olmadığı anlaşılacaktır.

TİTRK.m.1/5’e göre; “*Tapu kütüğüne herhangi bir nedenle tescil edilen taşınırlar bu Kanun kapsamında değildir*”. Hükümde, taşınırların tapu kütüğüne tescilinden söz edilmiştir. Halbuki, taşınır veya taşınmaz eşyalar değil, aynı haklar tapu kütüğüne tescil edilir. Kanunda sayılan belirli unsurlar (TMK.m.704; 998), ancak tapu kütüğüne kaydedilebilir ve bu kayıt işlemi, bir diğer ifade ile her taşınmaza bir tapu kütüğü sayfasının özgülenmesi ile hukuken taşınmaz sıfatını kazanırlar. Bu yönüyle, hükümde yer alan düzenleme isabetli değildir³⁴. Zira, taşınırlar hiçbir şekilde tapu

29 Antalya / Acar, s. 10.

30 Oğuzman / Seliçi / Oktay-Özdemir, s. 1008, dn. 11.

31 Antalya / Acar, s. 10. Ticari İşlemlerde Taşınır Rehni Kanununun bütün hükümleri incelendiğinde, kanunkoyucunun, esasen işlemin adı iş ya da ticari iş niteliğinde olduğunu değil, sadece taşınır rehninin ve ilgili sözleşmenin tarafları ile kapsamını dikkate aldığı; “*ticari işlem*” kavramının hangi gerekçeyle ve hangi amaç için Kanunun adında yer aldığına anlaşılmadığı yönünde bkz., Göle / Aydoğan, s. 11-12. Aynı yönde bkz., Bozer, Ali / Göle, Celal, Ticari İşletme Hukuku, Güncellenmiş ve Genişletilmiş 4. Bası, Ankara 2017, s. 31. Ticari İşlemlerde Taşınır Rehni Kanununda ticari işlem ifadesinin kullanılması ve rehlin sözleşmesinin içeriği ve şeklinin belirlenmesi nedeniyle, ancak kredi alınması ya da karz niteliği taşıyan bir borcun söz konusu olması hâlinde Kanunun uygulanabileceği; haksız fiilden oluşan bir borç için bu Kanun uyarınca rehin kurulamayacağı yönünde bkz., Poroy, Reha / Yasaman, Hamdi, Ticari İşletme Hukuku, Genişletilmiş ve Güncelleştirilmiş 16. Bası, İstanbul 2017, s. 49-50.

32 Aynı yönde bkz., Göle / Aydoğan, s. 12.

33 Örneğin, TTK.m.484 ilâ 501’in yer aldığı Yedinci Bölüm, Birinci Ayırım’ın başlığı “*Pay Senetleri*”dir. TTK.m. 484’ün Madde Gereğesinde de şu ifadeler yer verilmiştir: “... hüküm, birinci alt kısmın başlığında olduğu gibi “*hisse senetleri*” yerine “*pay senetleri*” terimini kanuni terim olarak kabul edip kullanmıştır. ... çelişkiyi ortadan kaldırmak amacıyla senedin kanuni adının “*pay senedi*” olması uygun görülmüştür”. Bu hususta ayrıca bkz., Kendigelen, Abuzer, Yeni Türk Ticaret Kanunu-Değişiklikler, Yenilikler ve İlk Tespitler, Güncellenmiş 2. Basıdan 3. (Tıpkı) Bası, İstanbul 2016, s. 392.

34 Öz, s. 154.

kütüğüne tescil edilmezler. Ayrıca, burada yer alan “*tescil edilen taşınurlar*” ifadesinden taşınurlar üzerindeki rehin hakları da anlaşılabilir. Zira hukukumuzda tapuya tescil edilen taşınır rehni türü bulunmamaktadır³⁵.

Diğer kanunlar uyarınca bir sicile tescili zorunlu olan taşınır rehinlerine ilişkin hükümler saklıdır. Bu taşınır varlıklar üzerinde Ticari İşlemlerde Taşınır Rehni Kanunu kapsamında sicile tescil edilmek suretiyle rehin tesis edilemez (TİTRK.m.8/3).

II. REHİN SÖZLEŞMESİNİN TARAFLARI

Ticari işlemlerde taşınır rehinine taraf olabilecek kişiler, TİTRK.m.3'te düzenlenmiştir. Söz konusu hükme göre; “*Rehin sözleşmesi*;

a) *Kredi kuruluşları ile tacir, esnaf, çiftçi, üretici örgütü, serbest meslek erbabı gerçek ve tüzel kişiler arasında,*

b) *Tacir ve/veya esnaflar arasında yapılır”.*

Hükmün (b) bendinde, rehin alacaklısına veya rehin verebilecekler ile ilişkin herhangi bir tereddüt yoktur. Hükmünden, rehin sözleşmesinin; tacirlerin kendi aralarında, esnafların kendi aralarında ya da tacirler ile esnaflar arasında yapılabileceği anlaşılmaktadır³⁶.

Hükmün (a) bendinde ise, rehin alacaklısına veya rehin verebilecekler ile ilişkin açık bir belirleme yapılmamıştır. Ancak, burada kredi sözleşmesinden doğan bir alacağın teminat altına alınması söz konusu olduğundan, ilişkinin doğası gereği kredi kuruluşu sadece rehin alacaklısı olabilecektir³⁷. Dolayısıyla, tacir, esnaf, çiftçi, üretici örgütü, serbest meslek erbabı gerçek ve tüzel kişiler ise bu ilişkide rehin veren konumunda yer alabilecektir³⁸. Bu hususu, KuruluşYön.m.10/1 de teyit etmektedir. KuruluşYön.m.10/1'e göre; rehin alacaklısı ancak kredi kuruluşları, tacir ve esnaf olabilir. Bunların dışındakiler, rehin alacaklısı olamazlar. KuruluşYön.m.10/2'ye göre ise; rehin veren kişiler ancak tacir, esnaf, çiftçi, üretici örgütü ve serbest meslek erbabı olabilir. Her ne kadar Kanunda yer alan hükümden, kredi kuruluşlarının rehin alacaklısı olduğu sonucuna varılabilir de bu hususun Yönetmelik yerine Kanunda açıkça düzenlenmesi daha isabetli olurdu³⁹.

35 **Öz**, s. 154; **Ayan**, s. 295, dn. 193; **Şenocak / Kahraman / Tuncer Kazancı / Öcal Apaydın**, s. 22, dn. 6; **Tavukçuoğlu**, Eda Nur, 6750 Sayılı Kanun Uyarınca Ticari İşlemlerde Taşınır Rehline Konu Olabilecek Varlıklar, İstanbul Barosu Dergisi, C. 92, S. 3, 2018, s. 114.

36 Hükmün (b) bendinin, kanun yapma tekniğine uygun görülemeyecek bir Türkçe ile kaleme alındığı ve anlam karışması yarattığı yönünde bkz., **Göle / Aydoğan**, s. 14.

37 **Antalya / Acar**, s. 17; **Şenocak / Kahraman / Tuncer Kazancı / Öcal Apaydın**, s. 106-107; **Poroy / Yasaman**, s. 50.

38 Rehin sözleşmesinde hangi tarafın alacaklı, hangi tarafın borçlu olabileceği yönünde ayrı ayrı sınıflandırılma yapılmadığından, teorik anlamda kredi kuruluşlarının da tacir, esnaf, çiftçi, üretici örgütü, serbest meslek erbabı gerçek ve tüzel kişiler lehine TİTRK kapsamında taşınurlarını rehinletmesinin mümkün olduğu yönünde bkz., **Göle / Aydoğan**, s. 13. Daima kredi kuruluşunun rehin alacağı söylenebilir de, madde ifadesinde tersinin de mümkün olmasına engel görünmediği yönünde bkz., **Öz**, s. 162.

39 Zira, eğer Yönetmelikte bu husus açıklanmamış olsaydı, Kanun hükmüne göre Yönetmelikteki düzenlemenin tersi de mümkün olabilirdi. Yani, salt Kanun hükmüne göre, rehin verenin kredi kuruluşu olmasına ve rehinli alacaklının da tacir, esnaf, çiftçi, üretici örgütü ve serbest meslek erbabı olmasına engel yoktur. Kanunkoyucunun amacının

Yönetmelikte, sadece rehin alacaklısına ve rehin verebileceklerle ilişkin bu düzenlemelerle yetinilmemiş; ayrıca, rehin hakkının kimler arasında geçerli olarak kurulabileceği de ayrıntılı bir şekilde düzenlenmiştir. KuruluşYön.m.10/3'e göre; "Rehin hakkı ancak şu kişiler arasında kurulabilir:

- a) *Rehin alacaklısı bir kredi kuruluşu ile rehin veren tacir, esnaf, çiftçi, üretici örgütü veya serbest meslek erbabından herhangi biri,*
- b) *Rehin alacaklısı tacir ile rehin veren tacir,*
- c) *Rehin alacaklısı tacir ile rehin veren esnaf,*
- ç) *Rehin alacaklısı esnaf ile rehin veren tacir,*
- d) *Rehin alacaklısı esnaf ile rehin veren esnaf".*

A. KREDİ KURULUŞU

Kredi kuruluşu, "19/10/2005 tarihli ve 5411 sayılı Bankacılık Kanunu uyarınca faaliyet gösteren bankalar ve finansal kuruluşlar, 21/11/2012 tarihli ve 6361 sayılı Finansal Kiralama, Faktoring ve Finansman Şirketleri Kanunu uyarınca faaliyet gösteren finansal kuruluşlar ile kredi ve kefalet sağlayan kamu veya özel kurum ve kuruluşları" ifade eder (TİTRK.m.2/1-e). Aynı tanım, KuruluşYön.m.4/1-ğ'de de yer almaktadır.

Öncelikle belirtmelidir ki, BankK.m.3'te de kredi kuruluşuna ilişkin bir tanım bulunmaktadır. Söz konusu hükme göre, kredi kuruluşu, sadece "mevduat bankalarını ve katılım bankalarını" ifade eder. Bu ifade, TİTRK.m.2/1-e'de yer alan tanıma göre çok daha dar kapsamlıdır. Ticari İşlemlerde Taşınır Rehni Kanununda böylesine geniş kapsamlı bir tanıma yer verilmesinin sebebi, kanunkoyucunun ticari işlemlerde taşınır rehninin uygulama alanını kişi yönünden genişletme arzusu olarak ifade edilebilir.

Banka ve finansal kuruluşlar, BankK.m.3'te tanımlanmıştır. Söz konusu hükme göre, "Banka: Mevduat bankaları ve katılım bankaları ile kalkınma ve yatırım bankalarını"; "Finansal kuruluş: Kredi kuruluşları dışında kalan ve sigortacılık, bireysel emeklilik veya sermaye piyasası faaliyetlerinde bulunmak veya bu Kanunda yer alan faaliyet konularından en az birini yürütmek üzere kurulan kuruluşlar ile kalkınma ve yatırım bankaları ve finansal holding şirketlerini" ifade eder.

B. TACİR

Tacir, "13/1/2011 tarihli ve 6102 sayılı Türk Ticaret Kanununa göre tacir kabul edilen kişiyi" ifade eder (TİTRK.m.2/1-ğ; KuruluşYön.m.4/1-ö). Türk Ticaret Kanununda tacir sıfatı, gerçek ve tüzel kişiler bakımından ayrı ayrı düzenlenmiştir.

Kanun metnine daha doğru yansıtılabilmesi için, (a) bendinde yer alan hükmün, rehin sözleşmesinin taraflarını alacaklı ve borçlu şeklinde ikiye ayırarak kaleme alınmasının daha isabetli bir tercih olduğu yönünde bkz., Göle / Aydoğan, s. 13.

Gerçek kişilerin tacir sıfatı, genel olarak TTK.m.12'de düzenlenmiştir. Hükme göre; “*Bir ticari işletmeyi, kısmen de olsa, kendi adına işleten kişiye tacir denir*”. TTK.m.12'de ayrıca “*tacir sayılanlar*” ile “*tacir gibi sorumlu olanlar*” hakkında düzenlemeler de mevcuttur. TTK.m.12/2'ye göre; “*Bir ticari işletmeyi kurup açtığını, sirküler, gazete, radyo, televizyon ve diğer ilan araçlarıyla halka bildirmiş veya işletmesini ticaret siciline tescil ettirerek durumu ilan etmiş olan kimse, fiilen işletmeye başlamamış olsa bile tacir sayılır*”. Tacir sayılanlar, adından da anlaşılacağı üzere doğrudan tacir sayılmaktadır ve bu nedenle, tacir olmanın hem külfetlerine katlanırlar hem de nimetlerinden yararlanırlar. Ticari İşlemlerde Taşınır Rehni Kanunu uyarınca kurulan bir rehin sözleşmesine taraf olabilmek, tacir için getirilmiş bir hak (nimet) olduğundan, tacir sayılanlar da böyle bir sözleşmeye taraf olabilirler⁴⁰. TTK.m.12/3'te ise, “*tacir gibi sorumlu olanlar*” düzenlenmiştir. TTK.m.12/3'e göre; “*Bir ticari işletme açmış gibi, ister kendi adına, ister adi bir şirket veya her ne suretle olursa olsun hukuken var sayılmayan diğer bir şirket adına ortak sıfatıyla işlemlerde bulunan kimse, iyiniyetli üçüncü kişilere karşı tacir gibi sorumlu olur*”. Tacir gibi sorumlu olanlar, tacirlere tanınan haklardan yararlanamazlar, sadece iyiniyetli üçüncü kişilere karşı tacir gibi sorumlu olurlar. Bu nedenle, bu kişiler, Ticari İşlemlerde Taşınır Rehni Kanunu uyarınca kurulacak bir rehin sözleşmesinde taraf olamazlar⁴¹.

Tüzel kişilerin tacir sıfatı ise, TTK.m.16'da düzenlenmiştir. TTK.m.16/1'e göre; “*Ticaret şirketleriyle, amacına varmak için ticari bir işletme işleten vakıflar, dernekler ve kendi kuruluş kanunları gereğince özel hukuk hükümlerine göre yönetilmek veya ticari şekilde işletilmek üzere Devlet, il özel idaresi, belediye ve köy ile diğer kamu tüzel kişileri tarafından kurulan kurum ve kuruluşlar da tacir sayılırlar*”. Bu kişilerin, Ticari İşlemlerde Taşınır Rehni Kanunu uyarınca kurulacak bir rehin sözleşmesine taraf olmalarına herhangi bir engel bulunmamaktadır. Ancak, TTK.m.16/2'ye göre; “*Devlet, il özel idaresi, belediye ve köy ile diğer kamu tüzel kişileri ile kamu yararına çalışan dernekler ve gelirinin yarısından fazlasını kamu görevi niteliğindeki işlere harcayan vakıflar, bir ticari işletmeyi, ister doğrudan doğruya ister kamu hukuku hükümlerine göre yönetilen ve işletilen bir tüzel kişi eliyle işletsinler, kendileri tacir sayılmazlar*”. Bu nedenle, bu kişiler, Ticari İşlemlerde Taşınır Rehni Kanunu uyarınca kurulacak bir rehin sözleşmesinde taraf olamazlar.

C. ESNAF

Esnaf, “7/6/2005 tarihli ve 5362 sayılı *Esnaf ve Sanatkarlar Meslek Kuruluşları Kanununa göre faaliyet gösteren esnaf ve sanatkarı*” ifade eder (TİTRK.m.2/1-c, KuruluşYön.m.4/1-ç). Hükümde “*sanatkâr*” kelimesinin, “*sanatkar*” şeklinde yanlış yazıldığı belirtilmelidir. Zira, hükümde atf yapılan Kanunun adında ve ilgili maddelerinde “*sanatkar*” değil, “*sanatkâr*” ifadesi yer almaktadır.

40 Arkan, Sabih, Ticari İşletme Hukuku, Son Değişikliklere Göre Hazırlanmış ve Genişletilmiş 24. Baskı, Ankara 2018, s. 52; Bozkurt, Tamer, Ticari İşletme Hukuku, Gözden Geçirilmiş 2. Baskı, Ankara 2018, s. 92; Köroğlu Ölmez, Belin, Ticari İşlemlerde Taşınır Rehni Kanunu Uyarınca Ticari İşletme Rehni, Türkiye Barolar Birliği Dergisi, S. 129, 2017, s. 266; Şenocak / Kahraman / Tuncer Kazancı / Öcal Apaydın, s. 111.

41 Arkan, s. 52; Bozer / Göle, s. 35; Köroğlu Ölmez, s. 266; Şenocak / Kahraman / Tuncer Kazancı / Öcal Apaydın, s. 112.

Esnaflık.m. 3/a'ya göre; “*Esnaflık ve sanatkâr: İster gezici ister sabit bir mekânda bulunsun, Esnaflık ve Sanatkâr ile Tacir ve Sanayiciyi Belirleme Koordinasyon Kurulunca belirlenen esnaflık ve sanatkâr meslek kollarına dahil olup, ekonomik faaliyetini sermayesi ile birlikte bedenî çalışmasına dayandıran ve kazancı tacir veya sanayici niteliğini kazandırmayacak miktarda olan, basit usulde vergilendirilenler ve işletme hesabı esasına göre deftere tabi olanlar ile vergiden muaf bulunan meslek ve sanat sahibi kimseleri*” ifade eder.

Ç. ÇİFTÇİ

Çiftçi, “18/4/2006 tarihli ve 5488 sayılı Tarım Kanununa göre faaliyet gösteren çiftçiyi” ifade eder (TİTRK.m.2/1-b, KuruluşYön.m.4/1-b). TarımK.m.3/ç'ye göre; “Çiftçi: *Mal sahibi, kiracı, yarıcı veya ortakçı olarak devamlı veya en az bir üretim dönemi veya yetiştirme devresi tarımsal üretim yapan gerçek ve tüzel kişiler*”dir. Hükümde, “*tarımsal işletme*” işletiyor olmak gibi herhangi bir şart aranmamıştır⁴². Burada önemli olan, kişinin tarımsal üretim yapıyor olmasıdır. Tarımsal üretimden “*toprak, su ve biyolojik kaynaklar ile birlikte tarımsal girdiler kullanılarak yapılan bitkisel, hayvansal, su ürünleri, mikroorganizma ve enerji üretimi*” anlaşılmalıdır (TarımK.m.3/j).

D. ÜRETİCİ ÖRGÜTÜ

Üretici örgütü, “*üretici ve yetiştiricilerin ilgili kanunlara dayanarak kurdukları tarımsal amaçlı kooperatif ve birlikleri*” ifade eder (TİTRK.m.2/1-1). KuruluşYön.m.4/1-r'de ise hükmün kapsamı sınırlandırılmıştır. Söz konusu hükme göre; “*üretici örgütü, 4/8/2012 tarihli ve 28374 sayılı Resmî Gazete'de yayımlanan Sebze ve Meyve Üretici Örgütleri Hakkında Yönetmelik kapsamında yer alan üretici örgütü belgesine sahip kooperatifler ve tarımsal üretici birlikleri ile üretici ve yetiştiricilerin ilgili kanunlara dayanarak kurdukları tarımsal amaçlı kooperatif ve birlikleri*” ifade eder.

Öte yandan, kooperatifler ticaret şirkettir (TTK.m.124/1) ve ticaret şirketleri TTK.m.16/1 uyarınca tacir sayılırlar. TİTRK.m.3'te açıkça tacirlerin ticari işlemlerde taşınır rehnine taraf olabileceği belirtilmişken, “*üretici örgütü*” adı altında tekrar kooperatiflerin zikredilmesi (TİTRK.m.2/1-1) gereksiz tekrar olmuştur. Ayrıca, yönetmelikler kanunların uygulanmasını sağlamak üzere ve bunlara aykırı olmamak şartıyla çıkarılabilirler (Anayasa m.124/1). Kanun ile kişilere tanınmış olan rehin sözleşmesine taraf olabilme yetkisinin Yönetmelik ile sınırlandırılması, temel hak ve hürriyetlerin kanunla sınırlandırabileceğini belirten başta Anayasa m.13 olmak üzere hukuka açıkça aykırıdır. Rehin sözleşmesinin taraflarını kısıtlayan bir düzenleme yapılmak isteniyorsa, bunun yönetmelikle değil doğrudan kanunla yapılması daha isabetli olurdu.

42 Antalya / Acar, s. 20; Şenocak / Kahraman / Tuncer Kazancı / Öcal Apaydın, s. 114.

E. SERBEST MESLEK ERBABI

Serbest meslek erbabı, “31/12/1960 tarihli ve 193 sayılı Gelir Vergisi Kanununa göre tanımlanan serbest meslek erbabını” ifade eder (TİTRK.m.2/1-j, KuruluşYön.m.4/1-n). GVK.m.66’ya göre; “Serbest meslek faaliyetini mütat meslek halinde ifa edenler, serbest meslek erbabıdır. Serbest meslek faaliyetinin yanında meslekten başka bir iş veya görev ile devamlı olarak uğraşılması bu vasfı değiştirmez.

Bu maddenin uygulanmasında:

1. Gümrük Komisyoncuları, bilümm borsa ajan ve acentaları, noterler, noterlik görevini ifa ile mükellef olanlar;
2. Bizzat serbest, meslek erbabı tarifine girmemekle beraber serbest meslek erbabını bir araya getirerek teşkilat kurmak veya bunlara sermaye temin etmek suretiyle veya sair suretlerle serbest meslek kazancından hisse alanlar.
3. Serbest meslek faaliyetinde bulunan kollektif ve adi şirketlerde ortaklar, adi komandit şirketlerde komanditeler;
4. Dava vekilleri, müşavirler, kurumlar ve tüccarlarla serbest meslek erbabının ticarî ve meslekî işlerini takip edenler ve konser veren müzik sanatçıları;
5. Vergi Usul Kanununun 155 inci maddesinde belirtilen şartlardan en az ikisini taşıyan ebe, sünnetçi, sağlık memuru, arzuhalci, rehber gibi mesleki faaliyette bulunanlar (Şartlardan en az ikisini taşımayanlar ile köylerde veya son nüfus sayımına göre belediye içi nüfusu 5.000’i aşmayan yerlerde faaliyette bulunanların bu faaliyetlerine ilişkin kazançları gelir vergisinden muaftır);

Bu işleri dolayısıyla serbest meslek erbabı sayılırlar”.

F. ÜÇÜNCÜ KİŞİNİN BORÇLU LEHİNE REHİN VERMESİ

TİTRK.m.5/9’a göre; “Üçüncü kişiler, bu Kanun kapsamında borçlu lehine teslimsiz taşınır rehni kurabilir⁴³”. Bu durumda, üçüncü kişinin veya borçlunun, TİTRK.m.3’te sayılan kişilerden olmasının gerekip gerekmediği hem Kanunda hem de Yönetmelikte yer alan düzenlemelere göre ayrı ayrı incelenmelidir.

Kanunda konuya ilişkin doğrudan bir hüküm bulunmasa da rehinde taraflara ilişkin TİTRK.m.3’ten hareketle bir sonuca ulaşılabilmektedir. Üçüncü kişinin borçlu lehine rehni vermesi halinde, rehni sözleşmesi üçüncü kişi ile alacaklı arasında yapılmış olur. Bu sebeple, üçüncü kişinin, bu sözleşmeye taraf olabilmesi için TİTRK.m.3’te sayılan kişilerden biri olması

43 Hükümün, aslında borçludan başkasının da alacak için rehni verebildiği Türk Medeni Kanunu sisteminin gereksiz bir tekrarıdır ibaret olduğu yönünde bkz., **Öz**, s. 159.

şarttır⁴⁴. Zira TİTRK.m.3'te, rehin sözleşmesine taraf olabilecek kişiler emredici bir şekilde düzenlenmiştir.

Borçlu bakımından ise, Ticari İşlemlerde Taşınır Rehni Kanununda herhangi bir şart aranmamıştır. Bu nedenle, öğretide, lehine rehin verilen borçlunun TİTRK.m.3'te sayılan kişilerden olmasının şart olmadığı ifade edilmektedir⁴⁵. Ancak, bu durumda, Ticari İşlemlerde Taşınır Rehni Kanununun tüketiciler gibi TİTRK.m.3'te sayılmayan kişiler için de finansmana erişimi kolaylaştırması gündeme gelebilecektir. Şöyle ki, arkadaşı tacir olan bir tüketici, arkadaşından kendisinin kullanacağı kredi için Ticari İşlemlerde Taşınır Rehni Kanunu uyarınca teminat vermesini isteyebilecektir. Bu halde, ticari işlemlerde finansmana erişimi kolaylaştırmayı amaçlayan kanunun, amacı hilafına, ticari işlemler dışında da finansmana erişimi kolaylaştırması söz konusu olacaktır. Oysa, kanundaki açıklıktan doğan bu imkân kanunun aslı amacı ile uyumlu değildir.

Yönetmelikte ise Ticari İşlemlerde Taşınır Rehni Kanununun aksine bir düzenleme bulunmaktadır. KuruluşYön.m.10/5'e göre; *“Herhangi bir kimse, ikinci fıkrada sayılan kişiler lehine 11 inci maddede sayılan taşınırlarından birini veya birkaçını rehin olarak gösterebilir”*. Söz konusu ikinci fıkrada tacir, esnaf, çiftçi, üretici örgütü ve serbest meslek erbabı yer almaktadır. Kanunda, lehine rehin verilecek borçluya ilişkin herhangi bir düzenleme bulunmazken, Yönetmelik ile bu kimsenin TİTRK.m.3'te sayılan kişilerden biri olmasının şart koşulması hukuka aykırıdır⁴⁶.

Bu konudaki sorunu gidermek amacıyla TİTRK.m.5/9'un yürürlükten kaldırılması düşünülebilirse de lehine rehin verilecek borçlunun TİTRK.m.3'te sayılan kişilerden olmasının aranması daha isabetli bir öneri olacaktır. Ancak, böyle bir düzenlemenin Kanunla yapılması gerekir. TİTRK.m.5/9 hükmünün, *“Borçlu ve üçüncü kişi, üçüncü maddedeki kişilerden olmak kaydıyla, üçüncü kişiler, bu Kanun kapsamında borçlu lehine teslimsiz taşınır rehni kurabilir.”* şeklinde değiştirilmesi, bu hususta doğacak tereddütlerin önüne geçecektir.

III. REHİN HAKKININ KURULMASI

Ticari işlemlerde taşınır rehininin kuruluşu iki aşamadan oluşmaktadır. Birinci aşamada, bir rehin sözleşmesinin hazırlanarak imzalanması gerekir (KuruluşYön.m.5/1). İkinci aşamada ise, rehin sicile tescili edilmelidir (TİTRK.m.4/1). Türk Medeni Kanununda taşınırların rehnedilmesinde rehin sözleşmesine ilişkin bir şekil şartı öngörülmediği halde, Ticari İşlemlerde Taşınır Rehni Kanununda rehin sözleşmesinin şekli ve içermesi gereken zorunlu kayıtlara ilişkin ayrıntılı düzenlemeler bulunmaktadır.

44 Duran, Arif, Ticari İşlemlerde Taşınır Rehni Sözleşmesi Taraflarının Hak ve Yükümlülükleri, Sakarya Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi, C. 4, S. 2, 2016, s. 107; Şit İmamoğlu, s. 19; Antalya / Acar, s. 29; Şenocak / Kahraman / Tuncer Kazancı / Öcal Apaydın, s. 116-117; Arkan, s. 53; Oğuzman / Seliçi / Oktay-Özdemir, s. 1009; Uyumaz, Taşınır, s. 58.

45 Antalya / Acar, s. 27 vd; Şenocak / Kahraman / Tuncer Kazancı / Öcal Apaydın, s. 117.

46 Aynı yönde bkz., Arkan, s. 53.

Rehin sözleşmesinin şekli, TİTRK.m.4'te düzenlenmiştir. Hükümde, sözleşmenin şekli konusunda iki seçimliktir imkân getirilmiştir⁴⁷. TİTRK.m.4/2'ye göre; “*Rehin sözleşmesi elektronik ortamda ya da yazılı olarak düzenlenir*”. Aynı hüküm, KuruluşYön.m.8/1'de de yer almaktadır. Hükümde geçen “*yazılı olarak*” ifadesi bu haliyle eksiktir. Zira, elektronik ortamda düzenlenen bir sözleşme de yazılılık şartını sağlamaktadır. Aslında, “*yazılı olarak*” ifadesi ile bu sözleşmenin fiziksel ortamda düzenlenmesi kastedilmek istenmiştir. Öyleyse, hükme göre rehin sözleşmesi elektronik ortamda veya fiziksel ortamda yazılı olarak düzenlenebilir⁴⁸. Söz konusu hükmün, “*Rehin sözleşmesi elektronik ya da fiziksel ortamda düzenlenir. Fiziksel ortamda düzenlenen sözleşme yazılı şekilde yapılır.*” şeklinde değiştirilmesi isabetli olarak önerilebilir.

Rehin sözleşmesi elektronik ortamda düzenlendiyse, sözleşmenin güvenli elektronik imza ile onaylanması şarttır (TİTRK.m.4/3, KuruluşYön.m.8/2). EİK.m.5/2'ye göre; “*Kanunların resmî şekle veya özel bir merasime tabi tuttuğu hukuki işlemler ile banka teminat mektupları dışındaki teminat sözleşmeleri, güvenli elektronik imza ile gerçekleştirilemez*”. Rehin, aynı bir teminat türü olmasına ve söz konusu hükümde banka teminat mektupları dışındaki teminat sözleşmelerinin güvenli elektronik imza ile gerçekleştirilemeyeceğine ilişkin bir yasak bulunmasına rağmen, TİTRK.m.4/3 ile bu yasağa bir istisna getirilmiştir⁴⁹.

Rehin sözleşmesi fiziki ortamda düzenlendiyse, sözleşmenin taraflarca imzalanıp bu imzaların noterce onaylanması veya sözleşmenin Rehinli Taşınır Sicili yetkilisi huzurunda imzalanması gerekir (TİTRK.m.4/4, KuruluşYön.m.8/3)⁵⁰. İmzaya ilişkin şartlar, sözleşmeyi adi yazılı şekle tâbi olmaktan çıkarır⁵¹. Bu nedenle, sözleşmenin nitelikli yazılı şekle tâbi olduğu söylenebilir.

Rehinli Taşınır Sicilini kurma ya da kurdurma yetkisi Ticaret Bakanlığına verilmiştir (TİTRK.m.2/1-k). Bakanlık da bu yetkiye dayanarak, söz konusu sicilin kurulması ve ticari işlemlerde taşınır rehniyle ilgili işlemlerin gerçekleştirilebilmesi için Türkiye Noterler Birliği ile 23.12.2016 tarihinde bir protokol düzenlemiştir⁵². Bu protokol uyarınca, sicil merkezi görevi Türkiye Noterler Birliği tarafından, rehne ilişkin işlemler ise noterlikler tarafından yerine

47 Öz, s. 163.

48 Sözleşme için vasiyetname veya kefalet senedi gibi özellikli ve nitelikli bir yazılı şeklin aranmadığı yönünde bkz., Antalya / Acar, s. 41.

49 Antalya / Acar, s. 42; Köroğlu Ölmez, s. 268; Akipek Öcal, Şebnem, Taşınır Rehni Sözleşmeleri ve Sözleşmelerde Şekil, Kadir Has Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi, C. 5, S. 1, 2017, s. 90; Güleş, Bedia / Doğu, Hakkı Mert, 6750 Sayılı Ticari İşlemlerde Taşınır Rehni Kanunu Kapsamında Kurulan Taşınır Rehni Sözleşmesinin Şekli, Bahçeşehir Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi, C. 11, S. 147-148, 2016, s. 66; Şenocak / Kahraman / Tuncer Kazancı / Öcal Apaydın, s. 120.

50 Rehin sözleşmesinde sadece rehin veren taraf borç altına girdiğinden, TBK.m.14/1 gereğince yalnızca onun metni imzalamasının yeterli olduğu yönünde bkz., Güleş / Doğu, s. 63.

51 İmzaların noterce onaylanmasının veya sicil yetkilisinin önünde atılmasının, resmi şekil anlamına gelmediği; bu nedenle, Kanun kapsamında düzenlenecek rehin sözleşmesinin adi yazılı şekle tâbi olduğu yönünde bkz., Köroğlu Ölmez, s. 268; Güleş / Doğu, s. 61, 63-64. Karş., Akipek Öcal, 89-90.

52 Türkiye Noterler Birliği Başkanlığının 28.12.2016 tarih ve 22964 sayılı yazısı, <http://cdn01.tnb.org.tr/uygulama/tares/genelyazi195.pdf>, E. T. 07.07.2019.

getirilmektedir. Bu nedenle, TİTRK.m.4/4 ve KuruluşYön.m.8/3'te yer alan hükmün pratik bir önemi kalmamıştır.

Rehin sözleşmesinde hangi hususların yer alması gerektiği, TİTRK.m.4/6'da ve KuruluşYön.m.9'da ayrıntılı şekilde düzenlenmiştir. TİTRK.m.4/6'da yer alan "*Rehin sözleşmesinde aşağıdaki hususların yer alması zorunludur*" ifadesinden, söz konusu hükümdeki kayıtların mevcudiyetinin sözleşme için bir geçerlilik şartı olduğu anlaşılmaktadır⁵³. Bu nedenle, burada sayılan hususlardan herhangi birinin yokluğu halinde kurulan rehin sözleşmesi geçersizdir⁵⁴. Geçersizliğin türü ise emredici hükme aykırılık sebebi ile kesin hükümsüzlüktür.

Rehin hakkı, rehin sözleşmesinin Rehinli Taşınır Siciline tescil edilmesiyle kurulur (TİTRK.m.4/1). Kurucu nitelik taşıyan bu tescil⁵⁵, taşınır rehninde öngörölmüş olan rehin konusu taşınırın zilyetliğinin devri kuralını karşılar⁵⁶. Böylece, taşınır rehninde zilyetliğin devri ile gerçekleştirilen açıklık ilkesi, bu rehin türünde taşınır rehni siciline yapılacak tescil ile sağlanmış olur⁵⁷. Hükümde, "*rehin sözleşmesinin*" tescil edilmesinden söz edilmiştir. Sicile tescil edilen taşınır varlık ya da sözleşme değil, taşınır varlık üzerindeki aynı haktır. Bu nedenle, hükümde sözleşmenin tescilinden söz edilmesi isabetli olmamıştır.

Rehin hakkının tescili konusunda, taşınmaz rehninde olduğu gibi talebe bağlı tescil sistemi kabul edilmiştir⁵⁸. Zira, SicilYön.m.21/3'e göre; "*Tescil işlemi, kural olarak tarafların talebi üzerine yapılır*". Ayrıca, SicilYön.m.22/1'de birlikte başvuru zorunluluğu getirilmiştir⁵⁹. SicilYön.m.22/1'e göre; "*Kanuna göre rehin alacaklısı ve rehin veren sıfatına sahip kişiler veya bunların temsil ve ilzama yetkili temsilcileri rehin sözleşmesinin tescil ve değişiklik talebinde birlikte bulunur*". Taraflardan birinin başvurudan kaçınması halinde, rehin alanın tescili sağlaması ancak mahkemeden bu yönde karar almasına bađlıdır⁶⁰. Alınan bu kararın kesinleşmesi ile rehin hakkı kurulmuş olacaktır. Dolayısıyla, mahkeme kararına istinaden sicile yapılan tescil açıklayıcı niteliktedir.

Kanunkoyucu, rehin kurulmasına ilişkin olarak yapılacak masrafların kime ait olacağı konusunda bir düzenlemeye de yer vermemiştir. TİTRK.m.4/8'e göre; "*Rehin hakkının Sicile tescilinden doğan masrafların kime ait olacağı rehin sözleşmesinde belirtilir*". Aynı hüküm, KuruluşYön.m.9/1-ide de yer almaktadır. Böylelikle taraflar, sözleşme serbestisi çerçevesinde bu masraflara kimin katlanacağını özgürce belirleyebileceklerdir. Ancak, sözleşmede böyle bir hükme yer verilmemesi halinde, masrafların kime ait olacağı hususunda bir belirsizlik bulunmaktadır. Sözleşmede

53 Öz, s. 164; Ayan, s. 301.

54 Arkan, s. 54; Öz, s. 165; Ayan, s. 301; Bozer / Göle, s. 37; Güleş / Doğu, s. 69.

55 Şit İmamoğlu, s. 23; Antalya / Acar, s. 61; Bozer / Göle, s. 36; Köroğlu Ölmez, s. 269; Bozkurt, s. 99; Oğuzman / Seliçi / Oktay-Özdemir, s. 1010; Öz, s. 165; Poroy / Yasaman, s. 59; Şenocak / Kahraman / Tuncer Kazancı / Öcal Apaydın, s. 134; Ayan, s. 301; Uyumaz, Taşınır, s. 61.

56 Güleş / Doğu, s. 64; Öz, s. 163; Uyumaz, Taşınır, s. 61.

57 Tavukçuoğlu, s. 112; Uyumaz, Taşınır, s. 61.

58 Antalya / Acar, s. 59.

59 Antalya / Acar, s. 60.

60 Öz, s. 166; Ayan, s. 301-302.

hüküm bulunmaması halinde, Kanuna, tamamlayıcı bir hüküm olarak masrafların taraflarca eşit paylaşılacağına ilişkin bir hüküm konulması isabetli olacaktır.

IV. REHNİN KONUSU

A. ÜZERİNDE REHİN HAKKI KURULABİLECEK TAŞINIR VARLIKLAR

Ticari işlemlerde taşınır rehninin, Kanunda sayılan taşınır varlıklar üzerinde kurulabileceği TİTRK.m.1/3'te belirtilmiştir. Bu varlıkların ne olduğu ise, TİTRK.m.5'te düzenlenmiştir. Bu varlıkları incelemeye geçmeden önce, söz konusu sayımın sınırlı (tahdidi) olup olmadığı tespit edilmesi gerekir. TİTRK.m.5'in Gereğesinde, üzerinde rehin hakkı tesis edilebilecek taşınır varlıkların kanunda sınırlı olarak sayıldığı belirtilmiştir. Ancak söz konusu hükme, 7099 sayılı Yatırım Ortamının İyileştirilmesi Amacıyla Bazı Kanunlarda Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun m. 28 ile p bendi eklenmiştir. Eklenen bu bende göre, *“benzeri her türlü taşınır varlık ve hak”* üzerinde de bu rehin hakkı tesis edilebilir. Bu nedenle, artık TİTRK.m.5'te yapılan sayımın sınırlı sayıda olmayıp, örnek kabilinden olduğu ifade edilmelidir⁶¹.

TİTRK.m.5/1-a'da, alacaklar üzerinde rehin hakkı kurulabileceği belirtilmiştir. TİTRK.m.5/5'te ise, *“Her tür sözleşmeden doğan mevcut veya müstakbel alacaklar rehne konu edilebilir.”* hükmü yer almaktadır. İki düzenleme birlikte değerlendirildiğinde, beşinci fıkranın ilk fıkrada yer alan *“alacaklar”* ifadesini açıklayıcı nitelikte olduğu; sadece *“her tür sözleşmeden”* doğan alacakların rehne konu olabileceği ve haksız fiiller ile sebepsiz zenginleşmeden doğan alacakların rehne konu olamayacağı gibi bir izlenim ortaya çıkmaktadır⁶². Bu düzenlemeler, *“benzeri her türlü taşınır varlık ve hak”* üzerinde de rehin hakkı kurulabileceğini belirten TİTRK.m.5/1-p ile birlikte değerlendirildiğinde ise, sadece sözleşmeden doğan alacakların değil kaynağı ne olursa olsun bütün alacakların üzerinde rehin hakkı tesis edilebileceği sonucuna ulaşılabilecektir. Ancak, burada, devri mümkün olmayan alacaklar üzerinde rehin kurulması mümkün olmadığından, bu alacaklar üzerinde Ticari İşlemlerde Taşınır Rehni Kanununu uyarınca da rehin kurulamayacağı ifade edilmelidir⁶³.

TİTRK.m.5/1-b'ye göre, çok yıllık ürün veren ağaçlar üzerinde rehin hakkı kurulabilir (TİTRK.m.5/1-b). Oysa, tüm dikili bitkiler gibi ağaçlar da köklendikleri taşınmazın bütünleyici parçası olduklarından, dikili ağaçların Türk Medeni Kanunu uyarınca taşınmazdan ayrı olarak rehin hakkına konu olmaları mümkün değildir⁶⁴. TİTRK.m.5/1-b ile çok yıllık ürün veren ağaçların, münferiden rehne konu olabilmelerine izin verilmiştir. Burada rehne konu olabilecek

61 Aynı yönde bkz., Arkan, s. 58; Şenocak / Kahraman / Tuncer Kazancı / Öcal Apaydın, s. 65. 7099 sayılı Yatırım Ortamının İyileştirilmesi Amacıyla Bazı Kanunlarda Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun ile değişiklik yapılmadan önceki dönemde, Kanunun bütününe yansımış olan esneklik anlayışı da göz önünde bulundurulduğunda üzerinde rehin hakkı kurulabilecek taşınır varlıkların hangi gerekçe ile sınırlı sayı ilkesine göre belirlendiğinin anlaşılacağı yönünde bkz., Göle / Aydoğan, s. 26.

62 Antalya / Acar, s. 72.

63 Öz, s. 155.

64 Davran, Bülent, Rehni Hukuku Dersleri, İstanbul 1972, s. 12-13; Öz, s. 155; Poroy / Yasaman, s. 54; Tavukçuoğlu, s. 117.

ağaçların çok yıllık ve ürün veren olması gerektiğine dikkat edilmelidir. Bu kapsama öncelikle meyve veren ağaçlar girer. Meyve vermeyen ağaçlar ise, kural olarak bu şekilde rehne konu olamaz⁶⁵. Ancak budama yoluyla odun teminine hizmet eden ağaçların ürün verdiği kabul edilebileceğinden, bunların üzerinde ticari işlemlerde taşınır rehni tesis edilebilir⁶⁶. Öte yandan, bu rehlin paraya çevrilmesi ve özellikle TİTRK.m.14/1-a uyarınca mülkiyetinin alacaklıya devrinin nasıl yapılacağı belirsizdir⁶⁷.

TİTRK.m.5/1-c'ye göre, fikri ve sınai mülkiyete konu haklar üzerinde rehin hakkı kurulabilir. Fikri mülkiyete konu haklar, Fikir ve Sanat Eserleri Kanununda belirtilen haklardır⁶⁸. Sınai mülkiyete konu haklar ise, “*markayı, coğrafi işareti, tasarımı, patent ve faydalı modeli*” ifade eder (SMK.m.2/1-1). Aynı şekilde, know-how ve alan adları da bu kategoride yer alır ve üzerlerinde rehin hakkı kurulabilir⁶⁹.

TİTRK.m.5/1-ç'ye göre, hammadde üzerinde rehin hakkı kurulabilir. Hammadde, kelime anlamı olarak, “*bir ürün elde edilmesinde kullanılan temel bileşenlerin, işlenip elde edilmesinden önceki durumu*”dur⁷⁰. Bu bileşenler, işlendikten sonra başka bir ürüne dönüşmektedir. Bu durum ise rehin verenin rehinli taşınırın değerini koruma yükümlülüğünü (TİTRK.m.12/2) ihlal edip etmediği sorusunu gündeme getirmektedir. Bu durumda, TİTRK.m.7 uygulama alanı bulacaktır. TİTRK.m.7/2'ye göre; “*Bir üretim sürecinin, kullanıldığı taşınır varlıklarla birlikte rehnedilmesi halinde rehin, üretim sürecinde ve sonucunda gerçekleşecek olan alacak üzerinde aynı oranda ve sırada kendiliğinden tesis edilmiş sayılır. Buna ilişkin usul ve esaslar yönetmelikle belirlenir*”. Bu hüküm sebebiyle, hammaddenin ürüne dönüşmesi, rehin verenin yükümlülüğünün ihlali anlamına gelmez⁷¹.

TİTRK.m.5/1-d'ye göre, hayvanlar üzerinde rehin hakkı kurulabilir. Öte yandan, Türk Medeni Kanununda da hayvan rehnine ilişkin bir düzenleme bulunmaktadır. TMK.m.940/1'e göre; “*Yetkili makamlar tarafından izin verilen kuruluşlar ile kooperatiflerin alacaklarının güvence altına alınması için, zilyetlik devredilmeden de, icra dairesinde tutulacak özel sicile yazılmak suretiyle hayvanlar üzerinde rehin kurulabilir. Bu amaçla tutulacak sicil Cumhurbaşkanınca çıkarılan yönetmelikle belirlenir*”. Öncelikle, Türk Medeni Kanununda yer alan bu düzenleme ile Ticari İşlemlerde Taşınır Rehni Kanununda yer alan düzenleme arasındaki ilişkinin ortaya konulması gerekir. TİTRK.m.8/3'te yer alan “*Diğer kanunlar uyarınca bir sicile tescili zorunlu olan taşınır rehinlerine ilişkin hükümler saklıdır. Bu taşınır varlıklar üzerinde bu Kanun kapsamında Sicile tescil edilmek suretiyle rehin tesis edilmez.*” hükmü göz önüne alındığında, konunun önemi daha da anlaşılmaktadır.

65 Antalya / Acar, s. 67.

66 Antalya / Acar, s. 67-68.

67 Öz, s. 155; Şenocak / Kahraman / Tuncer Kazancı / Öcal Apaydın, s. 73-75; Tavukçuoğlu, s. 117.

68 Arkan, s. 63; Poroy / Yasaman, s. 53.

69 Göle / Aydoğan, s. 25-26.

70 Türk Dil Kurumu Güncel Türkçe Sözlük, E. T. 23.06.2019.

71 Antalya / Acar, s. 68.

Türk Medeni Kanununda yer alan düzenleme incelendiğinde, herhangi bir alacak için hayvan rehni kurulamayacağı görülmektedir. Zira, TMK.m.940/1'e göre, ancak yetkili makamlar tarafından izin verilen kuruluşlar ile kooperatiflerin alacaklarının güvence altına alınması için hayvan rehni kurulabilir⁷². Belirtmek gerekir ki, söz konusu kişilerin hayvan rehni bakımından bu rehin türünü seçmeleri bir zorunluluk değildir⁷³. Bu kişilerin, hayvanlar üzerinde TMK.m.939 uyarınca teslimine bağlı taşınır rehni kurmalarına bir engel bulunmamaktadır⁷⁴. Başka bir deyişle, TMK.m.940/1'de yer alan düzenleme rehin kurma hususunda alternatif bir imkân vermektedir.

Konunun TİTRK.m.8/3 ile olan ilişkisinin de incelenmesi gerekir. Söz konusu hükümde yer alan “diğer kanunlar uyarınca bir sicile tescilli zorunlu olan taşınır rehinlerine ilişkin hükümler saklıdır” ifadesi, TMK.m.940/1'de yer alan “Yetkili makamlar tarafından izin verilen kuruluşlar ile kooperatiflerin alacaklarının güvence altına alınması için, zilyetlik devredilmeden de, icra dairesinde tutulacak özel sicile yazılmak suretiyle hayvanlar üzerinde rehin kurulabilir...” şeklindeki ifade ile uyumlu olup, bu durum söz konusu ifadenin kanunkoyucu tarafından bilinçli olarak tercih edildiğini göstermektedir⁷⁵.

Öğretide, “kanun gereğince bir sicile tescilli zorunlu olan taşınır” kavramından asıl anlaşılması gerekenin motorlu taşıtlar olduğu yönünde görüş birliği bulunmaktadır⁷⁶. Her ne kadar bir sicile tescilli zorunlu olan taşınır arasında gemiler (TTK.m.957) ve sivil hava araçları (TSHK.m.49-50) yer alsın da bunlar hakkında ilgili kanunlardaki özel düzenlemeler uygulanır⁷⁷. Hayvanların ise kanun gereğince bir sicile tescilli zorunlu olmayıp, sadece TMK.940/1 ile hükümde sayılan kişilere hayvanlar üzerinde teslimsiz ve özel bir sicile yazmak suretiyle rehin kurma imkânı getirilmiştir. Bu nedenlerle, TMK.940/1'in kapsamında yer alsın veya almasın, hayvanlar üzerinde Ticari İşlemlerde Taşınır Rehni Kanunu uyarınca hem münferit bir varlık olarak hem de bir işletme kapsamında ticari işlemlerde taşınır rehni kurulabilecektir⁷⁸.

Ticari İşlemlerde Taşınır Rehni Kanununda, hayvanlar bakımından herhangi bir sınırlamaya yer verilmemiştir. Ancak, üzerinde rehin hakkı kurulabilecek hayvanların tespitinde Hayvanları Koruma Kanunu dikkate alınmalıdır⁷⁹. HKK.m.14/1-f'ye göre “Pitbull Terrier, Japanese Tosa gibi

72 Hayvan rehninde rehin alacaklısı olabilecek kişiler için bkz., Hayvan Rehni Tüzüğü m. 2.

73 Şenocak / Kahraman / Tuncer Kazancı / Öcal Apaydın, s. 31.

74 Şenocak / Kahraman / Tuncer Kazancı / Öcal Apaydın, s. 31.

75 Aslında, TİTRK.m.8/3 hükmündeki “Diğer kanunlar uyarınca bir sicile tescilli zorunlu olan taşınır rehinlerine ilişkin hükümler saklıdır” şeklindeki ifade, “bir sicile tescilli zorunlu taşınır” olarak değil de “bir sicile tescilli zorunlu taşınır rehinleri” olarak algılanırsa, ilgili hükmün Türk Medeni Kanunu ile uyumlu olduğu değil, tam tersine Türk Medeni Kanunuyla çeliştiği düşünülebilir. Ancak, TMK.m.940/1 hükmü alternatif bir teslimsiz ve sicilli rehin imkânı sunduğu için TİTRK.8/3'te aranan zorunluluğu sağlamadığından esasında burada bir çelişki olmadığı ve Ticari İşlemlerde Taşınır Rehni Kanununa göre rehin kurulmasının mümkün olduğu ifade edilmelidir.

76 Bkz., Akipek / Akıntürk / Ateş, s. 856; Oğuzman / Seliçi / Oktay-Özdemir, s. 1041.

77 Oğuzman / Seliçi / Oktay-Özdemir, s. 1041.

78 Aynı yönde bkz., Şenocak / Kahraman / Tuncer Kazancı / Öcal Apaydın, s. 31.

Sadece TMK.m.940'in kapsamına girmeyen hayvanlar üzerinde Ticari İşlemlerde Taşınır Rehni Kanunu uyarınca rehin kurulabileceği yönünde bkz., Antalya / Acar, s. 69-70.

79 Her ne kadar öğretide, TİTRK.m.5/1-d hükmünde özel düzenleme olmadığı için tüm hayvanlar üzerinde teslimsiz ve sicilli rehin kurulabileceği ifade edilmişse de aynı kabul TMK.m.940/1 hükmü için geçerli değildir. Zira, öğretideki

tehlike arz eden hayvanları üretmek; sahiplendirilmesini, ülkemize girişini, satışını ve reklamını yapmak; takas etmek, sergilemek ve hediye etmek” yasaktır. Dolayısıyla, anılan hayvanlar üzerinde Ticari İşlemlerde Taşınır Rehni Kanunu kapsamında rehin hakkı kurulamaz⁸⁰.

TİTRK.m.5/1-e'ye göre, her türlü kazanç ve irat üzerinde rehin hakkı kurulabilir. Bunlar, alacak üzerinde rehinin bir diğer görünüm şeklidir⁸¹. Örneğin, ortaklık payına isabet eden kâr payı, faiz, tahvil faizi, mevduat faizleri, özel finans kurumları nezdinde kâr payı, repo gelirleri üzerinde rehin hakkı kurulabilir⁸².

TİTRK.m.5/1-f'ye göre, başka bir sicile kaydı öngörülmeven ve idari izin belgesi niteliğinde olmayan her türlü lisans ve ruhsat üzerinde rehin hakkı kurulabilir. Bu lisans ve ruhsatlar, daha ziyade fikri haklarla ilgilidir⁸³. TİTRK.m.5/1-c'de açıkça fikri ve sınai mülkiyete konu haklar üzerinde rehin hakkı tesis edilebileceği belirtilmişken, bu hususun tekrar ayrı bir bentte düzenlenmesi isabetli olmamıştır⁸⁴.

TİTRK.m.5/1-g'de, açıkça kira gelirleri üzerinde rehin kurulabileceği belirtilmiştir. Kanunda kira gelirlerine ilişkin bir belirleme bulunmadığından, taşınır ve taşınmaz eşyanın sağladığı kira gelirleri rehne konu olabilecektir⁸⁵. Ancak belirtilmelidir ki, Kanunda böyle bir belirleme bulunmasaydı dahi kira gelirleri her türlü kazanç ve irat (TİTRK.m.5/1-e) kapsamında değerlendirilerek rehne konu olabilirdi⁸⁶. Öte yandan, kira gelirlerinin kapsamını kira alacağı teşkil ettiğinden, kira gelirleri alacak kapsamında değerlendirilerek de rehne konu edilebilirdi⁸⁷.

TİTRK.m.5/1-ğ'ye göre, kiracılık hakkı üzerinde rehin hakkı kurulabilir. Kiracılık hakkının rehni, kira sözleşmesi uyarınca kiralananan yararlanma hakkının rehnidir⁸⁸. Bu düzenleme,

bu husus tartışmalıdır. Bazı yazarlar hükmün, mehz kanundaki karşılığından hareketle sadece çiftlik hayvanlarını kapsadığı savunmaktadır. Bkz., **Gürsoy / Eren / Cansel**, s. 1113; **Akipek / Akıntürk / Ateş**, s. 851-852; **Oğuzman / Seliçi / Oktay-Özdemir**, s. 1036; **Ergüne**, s. 15; **Serozan**, s. 340; **Antalya / Acar**, s. 69. Bazı yazarlar ise hükmün kapsamına, her türlü hayvanı aldığı ileri sürmektedirler. Bkz., **Köprülü / Kaneti**, s. 502-503; **Ayan**, s. 290. Ayrıca, TMK.m.940'ın Gereğesinde bu hususta şu ifadelere yer verilmiştir: “... Maddeyle teslim koşuluna bağlı olmaksızın icra dairesinde tutulacak özel sicile yazılmak suretiyle hayvanlar üzerinde taşınır rehni kurulması öngörülmüştür. Maliklerinin, rehnedilen hayvandan yararlanmasına olanak sağlanması ve ayrıca hayvanların alacaklı için yaratacağı bakım külfeti dikkate alınarak bu istisnai taşınır rehnine olanak yaratılmıştır. Kaynak Kanundaki gibi rehnin konusu olabilecek hayvanların ‘çiftlik hayvanı’ olması unsuruna madde metninde yer verilmemiş ise de, maddeyle sadece belirli kurumlar lehine bu yolla rehin kurulmasına izin verilerek, ‘hayvancılık’ yapan çiftçilere teslim koşulsuz rehin ile kredi temini amaçlandığından, bu madde hükmünün uygulanması İsviçredekinden farklılık göstermeyecektir...”.

80 **Şenocak / Kahraman / Tuncer Kazancı / Öcal Apaydın**, s. 81.

81 **Öz**, s. 156.

82 **Antalya / Acar**, s. 75; **Şenocak / Kahraman / Tuncer Kazancı / Öcal Apaydın**, s. 81; **Tavukçuoğlu**, s. 123.

83 **Öz**, s. 156.

84 5846 sayılı Fikir ve Sanat Eserleri Kanunu anlamında ruhsat veya 6769 sayılı Sınai Mülkiyet Kanunu anlamında lisans dışında Türk Hukuk Mevzuatı açısından hâlihazırda başka bir sicile kaydı öngörülmeven ve idari izin belgesi niteliğinde olmayan bir lisans veya ruhsatın bulunmadığı yönünde bkz., **Şenocak / Kahraman / Tuncer Kazancı / Öcal Apaydın**, s. 83.

85 **Şenocak / Kahraman / Tuncer Kazancı / Öcal Apaydın**, s. 83.

86 **Antalya / Acar**, s. 75; **Tavukçuoğlu**, s. 123.

87 **Şenocak / Kahraman / Tuncer Kazancı / Öcal Apaydın**, s. 83.

88 **Öz**, s. 156; **Tavukçuoğlu**, s. 123.

kiracılık hakkının ticari işletmenin devri kapsamında yer aldığını belirten TTK.m.11/3 ile de uyumludur⁸⁹.

TİTRK.m.5/1-h'de makine ve teçhizat, araç, ekipman, alet, iş makinaları, elektronik haberleşme cihazları dâhil her türlü elektronik cihaz gibi menkul⁹⁰ işletme tesisatı üzerinde rehin hakkı kurulabileceği belirtilmiştir. Hükümde yer alan “gibi” ifadesinden, söz konusu sayımın sınırlı sayıda olmadığı belirtilmelidir⁹¹. Verilenler örnek kabilinden olup, bunların dışında kalan ve menkul işletme tesisatı kapsamında değerlendirilebilecek taşınır varlıklar üzerinde de rehin tesis edilebilecektir. Burada da, diğer kanunlar uyarınca bir sicile tescili zorunlu olan taşınır varlıklar üzerinde bu Kanun uyarınca rehin kurulamayacağını belirten TİTRK.m.8/3 hükmü gözden kaçırılmamalıdır. Hayvan rehninde olduğu gibi, Karayolları Trafik Kanunu uyarınca trafik siciline kaydedilen motorlu taşıtlar üzerinde de Ticari İşlemlerde Taşınır Rehni Kanunu gereğince rehin kurulabilecektir⁹². Zira, TMK.m.940/1 hükmü gibi TMK.m.940/2 hükmü de TİTRK.m.8/3'te aranan zorunluluk şartını sağlamamaktadır. Ancak, sicile kayıtlı olan gemiler ile sivil hava araçlarının rehnine ilişkin Türk Ticaret Kanununda ve Türk Sivil Havacılık Kanununda özel düzenlemeler bulunduğundan, bu araçlar üzerinde Ticari İşlemlerde Taşınır Rehni Kanunu uyarınca rehin kurulamayacaktır.

TİTRK.m.5/1-ı'ya göre, sarf malzemesi üzerinde rehin hakkı kurulabilir. “Sarf malzemesi” ile yararlanılması tüketime tâbi ürünler kastedilmiştir⁹³. Örneğin, temizlik malzemeleri, yakıt, kâğıt, mürekkep gibi şeyler bu grupta yer almakta olup, teminata yeter değerde olmak kaydıyla üzerlerinde rehin hakkı kurulabilir⁹⁴.

TİTRK.m.5/1-î'ye göre, stoklar üzerinde rehin hakkı kurulabilir. Stok, “*rehin verenin satmak, kullanmak veya kiralamak amaçlarıyla mülkiyetinde bulunan hammadde, yarı mamul veya mamul varlıkları*” ifade eder (TİTRK.m.2/1-g).

TİTRK.m.5/1-ç'ye göre, tarımsal ürün üzerinde rehin hakkı kurulabilir. Burada, üretilmiş ve toplanmış ürünlerin yanında, henüz üretilmemiş veya toplanmamış ürünler de kastedilmektedir⁹⁵. Başka bir deyişle, tarımsal ürünler müstakbel taşınır varlıklar olarak da rehnedilebilir. Ancak rehlin paraya çevrilmesi esnasında, TİTRK.m.5/3 uyarınca tarımsal ürünün mevcut ve rehin verenin mülkiyetinde olması gerekir⁹⁶.

89 Antalya / Acar, s. 76; Şenocak / Kahraman / Tuncer Kazancı / Öcal Apaydın, s. 84.

90 Kanunun adında “taşınır” kavramının kullanılmasına rağmen bu madde metninde “menkul” kavramının kullanılması, Kanunun bütününde kavram yeknesaklığının sağlanmadığını da düşündürmektedir. Belirtmek gerekir ki, Türk Medeni Kanunu, Türk Ticaret Kanunu gibi temel kanunlarda yeknesak bir biçimde benimsenmiş olan “taşınır” kavramının, bu Kanunda da benimsenmesi isabetli olacaktır.

91 Antalya / Acar, s. 70.

92 Aynı yönde bkz., Tavukçuoğlu, s. 125. Aksi yönde bkz., Arkan, s. 60; Bozer / Göle, s. 33; Öz, s. 157. Motorlu taşıt rehni hakkında ayrıntılı bilgi için bkz., Uyumaz, Alper, Motorlu Taşıt Rehni, İstanbul 2012.

93 Öz, s. 157.

94 Öz, s. 157.

95 Antalya / Acar, s. 71; Öz, s. 157; Şenocak / Kahraman / Tuncer Kazancı / Öcal Apaydın, s. 91; Tavukçuoğlu, s. 118.

96 Antalya / Acar, s. 71.

TİTRK.m.5/1-k'ya göre ticaret unvanı ve/veya işletme adı üzerinde rehin hakkı kurulabilir. Rehin hukukunda, bir değer münferiden rehin verilebilmesi için bağımsız olarak devrinin mümkün olması ve bu yolla paraya çevrilebilen bir malvarlığı değeri olması gerekir⁹⁷. Ticaret unvanının, ticari işletmeden bağımsız olarak devri ise TTK.m.49/1 ile yasaklanmıştır. Zira, TTK.m.49/1'e göre; *"Ticaret unvanı işletmeden ayrı olarak başkasına devredilemez"*. Bu nedenle, ticaret unvanının ticari işletmeden bağımsız olarak tek başına rehnedilmesi mümkün değildir⁹⁸.

İşletme adının ise, işletmeden ayrı olarak devri mümkündür. Zira, işletme adına ilişkin TTK.m.53'te, ticaret unvanının işletmeden ayrı olarak devredilemeyeceğine ilişkin TTK.m.49'a atıf yapılmamıştır. Bu nedenle, işletme adının, ticari işlemlerde taşınır rehnine konu olmasına herhangi bir engel bulunmamaktadır⁹⁹.

TİTRK.m.5/1-l'ye göre hem ticari işletmenin hem de esnaf işletmesinin üzerinde rehin hakkının kurulması mümkündür. Ancak, bunlar üzerinde rehin hakkının kurulabilmesi için, diğer taşınır varlıkların borcu karşılamaması gerekir. Eğer diğer taşınır varlıklar borcu karşılıyorsa, işletmenin üzerinde rehin kurulamaz (TİTRK.m.5/2). KuruluşYön.m.17/3'e göre; *"Borç miktarının belirli olması halinde ... diğer taşınır varlıklardan biri veya birden fazlasının borç miktarının tamamına ek olarak beşte birinden fazlasını karşılaması hâlinde işletmelerin tümü üzerinde rehin kurulamaz"*. İşletme üzerinde rehin kurulabilmesi için Kanun ile diğer taşınır varlıkların borcu karşılamaması ölçütü getirilirken; Yönetmelik ile diğer taşınır varlıkların borç miktarının tamamına ek olarak beşte birinden fazlasını karşılaması ölçütünün getirilmesi açık bir çelişkidir. Yönetmelik ile kanunkoyucunun öngörmediği bir ölçütün getirilmesi tartışmasız hukuka aykırıdır¹⁰⁰.

İşletmenin bir bütün halinde rehne konu olması halinde, rehne dahil olan unsurlar hakkında da Kanun ve Yönetmelik arasında çelişki bulunmaktadır. TİTRK.m.5/2'ye göre; *"Ticari işletme ve esnaf işletmesinin tamamı üzerinde rehin kurulması hâlinde, rehnin kuruluşu anında işletmenin faaliyetine tahsis edilmiş olan her türlü varlık rehnedilmiş sayılır"*. İşletme faaliyetine tahsis edilmiş olan her türlü varlıktan anlaşılması gereken, geleneksel anlamda, işletmenin faaliyetlerinin yürütülmesi sürecine özgü varlıklardır¹⁰¹. KuruluşYön.m.17/1'e göre ise, *"Ticari işletme ve esnaf işletmesinin tamamı üzerinde rehin kurulması hâlinde, rehnin kuruluşu anında işletmenin faaliyetine tahsis edilmiş olan taşınır varlıklar rehnedilmiş sayılır"*. Yönetmelikte, rehne dahil olan unsurların, işletmenin faaliyetine tahsis edilmiş olan *"taşınır varlıklar"* ile sınırlandırıldığı görülmektedir. Yönetmelik ile kanunkoyucunun öngörmediği bir sınırlamanın yapılması yine hukuka aykırıdır¹⁰².

97 Antalya / Acar, s. 77.

98 Antalya / Acar, s. 77; Arkan, s. 64; Tavukçuoğlu, s. 125. Aksi yönde bkz., Şit İmamoglu, s. 28; Bozkurt, s. 96; Şenocak / Kahraman / Tuncer Kazancı / Öcal Apaydın, s. 92.

99 Antalya / Acar, s. 77; Şenocak / Kahraman / Tuncer Kazancı / Öcal Apaydın, s. 92-93; Tavukçuoğlu, s. 126.

100 Aynı yönde bkz., Arkan, s. 51; Bozer / Göle, s. 41; Göle / Aydoğan, s. 29; Öz, s. 158; Poroy / Yasaman, s. 56; Şit İmamoglu, s. 32-33; Tavukçuoğlu, s. 128.

101 Göle / Aydoğan, s. 30.

102 Karş., Göle / Aydoğan, s. 31.

Bu varlıkların rehni diğer kanunlarca bir sicile tescilini gerektiriyorsa bu rehin ilgili sicillere bildirilir. Bu varlıklar üzerinde diğer kanunlar uyarınca önceden bir rehin hakkı tesis edilmiş olması halinde bu Kanun çerçevesinde tesis edilerek bildirilen rehin sonraki sırada yer alır (TİTRK.m.5/2). Örneğin, TMK.m.940/1 uyarınca bir çiftçi, hayvanı üzerinde usulüne uygun bir hayvan rehni kurmuşsa, bu rehin hakkı, Ticari İşlemlerde Taşınır Rehni Kanunu kapsamında kurulan rehin hakkından önce gelecektir¹⁰³. Bu hüküm, taşınır rehinleri arasındaki sıra ilişkisini düzenleyen “*kıdeme itibar ilkesi*” ile de uyumludur¹⁰⁴. Ticari işletme ve esnaf işletmesi rehinleri ticaret veya esnaf siciline bildirilir (TİTRK.m.5/2). Ayrıca, işletmelerin “*müstakbel taşınır varlıkları*” üzerinde rehin hakkı kurulmasına da izin verildiği hatırlatılmalıdır (TİTRK.m.5/3). Rehinli müstakbel taşınır varlık üzerindeki tasarruf yetkisi, bu varlıkların mülkiyete konu edilmesini müteakip kullanılabilir (TİTRK.m.5/3).

TİTRK.m.5/1-m’ye göre; ticari plaka ve ticari hat üzerinde rehin hakkının kurulması mümkündür. Ticari hattan anlaşılması gereken, bir ulaşım aracının çalışma iznine sahip olduğu hattır¹⁰⁵.

TİTRK.m.5/1-n’ye göre, ticari proje üzerinde rehin hakkı kurulabilir. Ticari proje, işletmenin üretim, dağıtım gibi faaliyetlerini etkin biçimde yürütebilmesi için kendi bilgi ve deneyimine dayanarak oluşturduğu sistematik bilgi derlemesini ifade eder¹⁰⁶. Bunlar, fikri bir ürün olduğundan, bunların ticari işlemlerde taşınır rehnine konu olabilecekleri kabul edilmiştir¹⁰⁷.

TİTRK.m.5/1-o’ya göre, vagon üzerinde rehin hakkı kurulabilir. Vagonlar, kendi hareket yeteneğine sahip olmayan ve hareket ettirici araca bağlanıp çıkarılması mümkün olan, ulaşım ve yük taşımada kullanılan demiryolu araçlarıdır¹⁰⁸. Vagonlar arasında herhangi bir ayırım yapılmamıştır. Bu nedenle, yolcu vagonu, yük vagonu gibi herhangi bir ayırım yapılmadan, bütün vagonlar ticari işlemlerde taşınır rehnine konu olabilecektir¹⁰⁹.

TİTRK.m.5/1-ö’ye göre, beşinci maddenin birinci fıkrada sayılan taşınır varlıklardan üçüncü kişilerin zilyetliğindeki taşınır varlık, hak ve paylı mülkiyet hakları üzerinde rehin hakkı kurulabilir. Burada, taşınır eşya niteliğinde olmayan alacak ve hakların zilyetliğinden söz edilmesi isabetli olmamıştır¹¹⁰.

B. BÜTÜNLEYİCİ PARÇA VE EKLENTİLER

Yerel âdetlere göre asıl şeyin temel unsuru olan ve o şey yok edilmedikçe, zarara uğratılmadıkça veya yapısı değiştirilmedikçe ondan ayrılmasına olanak bulunmayan parçaya, bütünleyici

103 Uyumaz, Taşınır, s. 57.

104 Uyumaz, Taşınır, s. 57.

105 Öz, s. 159; Tavukçuoğlu, s. 126.

106 Arkan, s. 65.

107 Antalya / Acar, s. 79.

108 Öz, s. 159; Tavukçuoğlu, s. 127; Şenocak / Kahraman / Tuncer Kazancı / Öcal Apaydın, s. 92.

109 Antalya / Acar, s. 71.

110 Öz, s. 159.

parça denir (TMK.m.684/2). Asıl şey malikinin anlaşılabilen arzusuna veya yerel âdetlere göre, işletilmesi, korunması veya yarar sağlaması için asıl şeye sürekli olarak özgülünen ve kullanılmasında birleştirme, takma veya başka bir biçimde asıl şeye bağlı kılınan taşınır mala ise eklenti denir (TMK.m.686/2). Rehin hukukunda kural, rehin hakkının, rehin konusu şeyin bütünüyle parçasını ve aksi kararlaştırılmadıkça eklentilerini de kapsamıdır (TMK.m.686, 862, 947)¹¹¹.

TİTRK.m.6'da bütünüyle parça ve eklentilerin durumu düzenlenmiştir. TİTRK.m.6/1'e göre; *"Taşınır varlık üzerindeki rehin hakkı, o varlığın bütünüyle parçasını da kapsar"*¹¹². Ancak, bütünüyle parçanın ayırt edici özelliklerinin bulunması halinde bunlar ayrıca rehin sözleşmesinde belirtilmelidir (KuruşYön.m.14/1). Bu tercih, rehin hukukunda bütünüyle parçaya ilişkin genel kural ile uyumludur.

Rehne konu taşınırın eklentisinin rehin hakkının kapsamına dâhil edilip edilmeyeceği ise tarafların iradesine bırakılmıştır¹¹³. TİTRK.m.6/2'ye göre; *"Taraflar, taşınır varlığın mevcut veya sonradan ilave edilen eklentilerinin rehin kapsamına alınmasını ayrıca kararlaştırabilir"*. Böyle bir kararlaştırma yoksa, eklentiler rehin kapsamında değildirler (KuruşYön.m.14/2). Bu tercih, rehin hukukunda eklentilere ilişkin genel kural ile uyumlu olmayıp, Türk Medeni Kanununun genel sistematığına aykırıdır¹¹⁴. Bu düzenlemeler ile nedendir bilinmez TMK.m.686/1 ve 947/1'de yer alan karinenin tersine çevrildiği söylenebilir¹¹⁵.

C. REHNİN KAPSAMI

"Rehin kapsamı" başlıklı TİTRK.m.7/1'e göre; *"Taşınır varlığın gelecekteki her türlü faiz, sigorta gibi hukuki getirileri ile doğal ürün ve ikamesi mallar, taşınır varlık ile birlikte doğrudan rehin kapsamına girer"*¹¹⁶.

TİTRK.m.7/2'de, *"Bir üretim sürecinin, kullanıldığı taşınır varlıklarla birlikte rehnedilmesi halinde rehin, üretim sürecinde ve sonucunda gerçekleşecek olan alacak üzerinde aynı oranda ve sırada kendiliğinden tesis edilmiş sayılır. Buna ilişkin usul ve esaslar yönetmelikle belirlenir"* hükmü yer almaktadır. KuruşYön.m.15/3'e göre ise; *"Bir üretim sürecinde kullanılan taşınırın rehnedilmesi halinde rehin, üretimin her aşamasında veya üretimin sonunda rehinli taşınırın yerini alan alacak üzerinde aynı oranda ve sırada kendiliğinden tesis edilmiş sayılır"*.

111 Dural, Mustafa, Eşya Hukuku Dersleri, İstanbul 1981, s. 62, 64, 139, 152; Davran, s. 13, 91; Akipek / Akıntürk / Ateş, s. 739-740, 742, 840; Oğuzman / Selici / Oktay-Özdemir, s. 938-939, 1021; Ayan, s. 298, dn. 195; Şit İmamoğlu, s. 32; Uyumaz, Taşınır, s. 58.

112 Zaten bu, ana kural olduğu için hükmün gerekli olmadığı yönünde bkz., Antalya / Acar, s. 93.

113 TİTRK.m.6'nın Gerekçesi.

114 Ayan, s. 298 ve dn. 195; Uyumaz, Taşınır, s. 58.

115 Öz, s. 171; Şit İmamoğlu, s. 32.

116 Genel olarak teslimine bağlı rehinde, özel olarak ise teslimsiz ve sicilli taşınır rehinde, hukuki ürünlerin rehin kapsamına girdiğine ilişkin bir düzenleme yoktur. Ancak, öğretilerde hukuki ürünlerin, rehin kapsamında olması gerektiği ifade edilmektedir. Bkz., Uyumaz, Taşit, s. 205.

V. REHİNLİ TAŞINIR SİCİLİ

A. GENEL OLARAK

TİTRK.m.8'de, rehin hakkının tesisi ve üçüncü kişilere karşı hüküm ifade etmesi, rehinli alacaklılar arasında öncelik hakkının belirlenmesi, rehinli taşınır varlık ile alacağın devrinin tescili amacıyla Rehinli Taşınır Sicilinin kurulması öngörülmüştür. Böylece, rehinli taşınırlara ilişkin açıklık da sağlanacaktır¹¹⁷.

Rehinli Taşınır Sicilini kurma veya kurdurma yetkisi Ticaret Bakanlığına verilmiştir (TİTRK.m.2/1-k). Bakanlık da bu yetkiye dayanarak, söz konusu sicil kurulması ve ticari işlemlerde taşınır rehniyle ilgili işlemlerin gerçekleştirilebilmesi için Türkiye Noterler Birliği ile 23.12.2016 tarihinde bir protokol düzenlemiştir¹¹⁸. Bu protokol uyarınca, sicil merkezi görevi Türkiye Noterler Birliği tarafından, rehne ilişkin işlemler ise noterlikler tarafından yerine getirilmektedir. Ayrıca, Türkiye Noterler Birliği tarafından Rehinli Taşınır Sicili kurulmuştur. Ticaret Bakanlığı, Sicilin faaliyetlerini her zaman denetlemeye ve gerekli önlemleri almaya yetkilidir. Sicil, Bakanlıkça alınan önlemlere ve verilen talimatlara da uymakla yükümlüdür (TİTRK.m.8/2, SicilYön.m.11). Rehinli Taşınır Sicili, TMK.m.7 anlamında resmi bir sicil olup, belgelediği olguların doğruluğuna aksi ispat edilebilen bir kanıt oluşturur¹¹⁹. Ayrıca, sicil, sicile tescil yoluyla kurulan taşınır rehni türleri için de genel sicil niteliğindedir¹²⁰.

TİTRK.m.8/4'te "*Sicilin kuruluş ve işleyişi ile bu Sicille diğer kanunlar uyarınca tutulan taşınır sicillerinin verilerinin paylaşımına yönelik usul ve esaslar Bakanlıkça çıkarılan yönetmelik ile belirlenir*" hükmü yer almaktadır. Bu yönetmelik, Gümrük ve Ticaret Bakanlığı tarafından çıkarılmış ve 01.01.2017 tarihinde yürürlüğe girmiştir¹²¹.

TİTRK.m.8/2'de Rehinli Taşınır Sicilinin, SicilYön.m.17/2'de ise sicile tescil edilen hususların aleni olduğu belirtilmiştir. Daha önce de belirtildiği üzere, 2001 tarihinde kabul edilen Türk Medeni Kanununda¹²² ve 2011 tarihinde kabul edilen Türk Ticaret Kanununda¹²³ "*aleniyet*" ifadesi terkedilerek "*açıklık*" ifadesine yer verilirken; bu Kanunda neden böyle bir terim tercihi yapıldığı anlaşılamamaktadır.

SicilYön.m.26/1'de, "*İlgisini ispat eden herkes, rehin verenin rehinli işlemleri ile Kanun uyarınca rehne konu edilebilecek taşınır varlıklar üzerindeki rehin hakları ve bu rehinlere ilişkin diğer hususları görmek amacıyla Sicilden onaylı belge talebinde bulunabilir. Bu halde, onaylı belge yalnızca talep konusu için düzenlenir*" hükmü yer almaktadır. Kanunda aleniyet ilkesi düzenlenirken herhangi

117 Bkz., TİTRK.m.8'in Gerekçesi.

118 Türkiye Noterler Birliği Başkanlığının 28.12.2016 tarih ve 22964 sayılı yazısı, <http://cdn01.tnb.org.tr/uygulama/tares/genelyazi195.pdf>, E. T. 07.07.2019.

119 Antalya / Acar, s. 50; Şenocak / Kahraman / Tuncer Kazancı / Öcal Apaydın, s. 135.

120 Antalya / Acar, s. 50.

121 Bkz., "Rehinli Taşınır Sicili Yönetmeliği", RG., 31.12.2016, S. 29935 3. Mükerrer.

122 Bkz., TMK.m.1020'nin kenar başlığı.

123 Bkz., TTK.m.35'in kenar başlığı.

bir sınırlama getirilmeyip, Yönetmelik ile belge ve örnek talep edebilmek için “*ilgisini ispat*” etme şartının getirilmesi hukuka aykırılık oluşturmaktadır. Eğer böyle bir şart getirilmek isteniyorsa, TMK.m.1020/2’de olduğu gibi bu şartın kanunda öngörülmesi isabetli olurdu.

B. REHNİN ÜÇÜNCÜ KİŞİLERE KARŞI HÜKÜM İFADE ETMESİ

TİTRK.m.9’da rehin hakkının üçüncü kişilere karşı ne zaman hüküm ifade edeceği düzenlenmektedir. Buna göre, rehin hakkı, rehin sözleşmesinin sicile tescil edilmesiyle üçüncü kişilere karşı hüküm ifade eder. Sicile tescil, rehin hakkının kurulmasının esaslı şartı olduğuna göre, bu hükmün pratik anlamının ne olduğu sorgulanabilir. Zira, tescil edilmediği sürece rehin hakkı doğmuş olmaz. Henüz doğmamış bir rehin hakkının üçüncü kişilere karşı ileri sürülmesi ise düşünülemez¹²⁴.

Ayrıca, TİTRK.m.7/3’te iyiniyetli üçüncü kişilerin durumu düzenlenmiştir. Hükme göre; “*Bir taşınırın rehinli olduğunu bilmeyen veya bilmesi gerekmeyen iyiniyetli üçüncü kişinin iyiniyeti korunur*”. Başka bir deyişle, kamuya açık olan bu sicile tescil edilmiş rehin hakkını bilmeyen bir kişinin iyiniyeti korunacaktır. TMK.m.3/1’e göre, “*Kanunun iyiniyete hukukî bir sonuç bağladığı durumlarda, asıl olan iyiniyetin varlığıdır*”. Bu hükme göre de aleni olan sicildeki rehin hakkını bilmediğini iddia eden kişi, bu karine gereğince iyiniyetli sayılacak ve onun sicildeki kaydı bildiğini iddia eden karşı taraf iddiasını ispatlayamazsa, bu kişi korunacaktır.

Öncelikle, aleni bir sicil sistemi ihdas edilirken, hakkın aleniyetinin de sağlanması için sicilin olumlu fonksiyonuna ilişkin bir düzenleme yapılması gerekirdi. Başka bir deyişle, üçüncü kişilerin, kendilerine karşı sonuç doğurmaya başlayan sicil kayıtlarını bilmediklerine ilişkin iddialarının dinlenmeyeceği kesin bir karine olarak düzenlenmeliydi. Böylece, hak kayıplarının da önüne geçilmiş olurdu. Örneğin B, bir taşınır varlığı üzerinde, aleni olan sicile tescil ettirmek suretiyle A1 lehine ticari işlemlerde taşınır rehni kurmuştur. B, bununla birlikte, aynı varlıklar üzerinde teslimine bağlı rehin yoluyla önceki rehni ve sicildeki kaydı bilmeyen A2 adına yeni bir rehin kurarak rehin konusu şeyleri A2’ye devretmiştir. Daha sonra B, aynı varlıklar üzerinde TMK.m.941’e göre bildirimde bulunarak A3 lehine art rehin kurmuştur. Bu durumda, kıdeme itibar ilkesi gereğince hakta önce gelmesi gereken ilk rehin hakkı sahibi A1, TİTRK.m.7/3’e göre, aleni sicil sistemine rağmen iyiniyetli kişiler korunacağından hem A2’den hem de A3’ten sonra hak sahibi olacaktır. Sicilin aleni olmasına rağmen sicildeki kaydı bilmemek mazeret sayıldığı sürece, bu türden hak kayıpları her zaman söz konusu olacaktır. Bu nedenle, TİTRK.m.7/3’ün yürürlükte kaldırılması ve sicilin açıklığının TMK.m.1020/3 gibi bir hüküm getirilerek düzenlenmesi gerekmektedir.

TİTRK.m.7/3 hükmünün, tapu siciline güven ilkesini düzenleyen TMK.m.1023 hükmü ile de karşılaştırılması gerekir. TMK.m.1023 hükmüne göre, “*Tapu kütüğündeki tescile iyiniyetle dayanarak mülkiyet veya bir başka aynî hak kazanan üçüncü kişinin bu kazanımı korunur*”. Her

124 Ayan, s. 301, dn. 200.

iki hüküm de iyiniyetli üçüncü kişilerin korunmasından bahsetmektedir. Ancak, iki hüküm birbirinden tamamen farklıdır. Zira, TMK.m.1023'te tapu siciline güvenen kişilerin iyiniyetinin korunmasından bahsedilirken, TİTRK.m.7/3'te, sicile güvenenlerin korunmasından değil, sicildeki kayda rağmen sicildeki kaydı bilmeyenlerin korunmasından bahsedilmektedir. Başka bir deyişle, TMK.m.1023'te tapu sicilinin açıklığı ve sicildeki kaydı herkesin bildiğinin kabul edildiği yönündeki kesin karinenin sonucu olarak tapu siciline güven ilkesi düzenlenmişken; TİTRK.m.7/3'te tapu sicili sisteminde olduğu gibi açıklık ilkesini desteklemek ve onun üzerine güven ilkesini inşa etmek yerine, açıklık ilkesine rağmen aleni bir sicilde kayıtlı rehin hakkını bilmeyenler korunmuştur. Öyleyse, tapu sicilinin aksine, Rehinli Taşınır Sicili açısından güven ilkesi söz konusu değildir. Yani, sicile yolsuz tescil edilmiş bir rehin hakkına güvenerek rehin hakkı kazanılamaz. Örneğin, tapu siciline kayıtlı bir taşınmaz üzerinde geçerli bir alacağı temin etmek için kurulan rehin hakkı varken, alacağı devralan iyiniyetli üçüncü kişiler, bu alacağı temin için kurulmuş olan rehin hakkını yolsuz tescil edilmiş olsa da güven ilkesi çerçevesinde kazanacaktır. Oysa yine geçerli bir alacağı temin için Ticari İşlemlerde Taşınır Rehni Kanununa göre kurulan rehin hakkı söz konusu iken; bu alacağı devralan iyiniyetli üçüncü kişiler, bu alacağı temin için Rehinli Taşınır Siciline yolsuz olarak tescil edilmiş rehin hakkını kazanamayacaktır. Zira, tapu sicilinin aksine rehinli taşınır sicilinin güven fonksiyonu yoktur.

VI. REHİNDE SIRA

Ticari İşlemlerde Taşınır Rehni Kanununa göre, taşınır varlıklar üzerinde birden fazla rehin hakkının kurulması mümkündür. Bu durumda, alacaklıların öncelik hakkının nasıl belirleneceği, başka bir deyişle rehinde sıra ilişkisinin nasıl olacağı sorusu ortaya çıkmaktadır. TİTRK.m.11/1'e göre; *"Aynı taşınır varlık üzerinde derece sırası belirtilmeksizin birden fazla rehin hakkı tesis edilmesi hâlinde alacaklıların öncelik hakkı, rehinin kurulma anına göre belirlenir..."*. Söz konusu hükümden, kural olarak ilerleme sisteminin kabul edildiği anlaşılmaktadır¹²⁵.

Öte yandan, ticari işlemlerde taşınır rehninde, taşınmaz rehninde uygulanan derece sisteminin uygulanması da mümkündür. Ancak, bu sistemin uygulanabilmesi için, rehin sözleşmesinde rehinin derece sırasının belirtilmesi gerekir (TİTRK.m.11/1). Bu sistemin uygulanması halinde, TİTRK.m.10/1'e göre; *"Rehinin sağladığı güvence, tescilde belirtilen rehin tutarı ve derecesi ile sınırlıdır. Rehin, sırada kendisinden önce gelecek olanın miktarının tescilde belirtilmesi kaydıyla ikinci veya daha sonraki derecede de kurulabilir. Bu halde 22/11/2001 tarihli ve 4721 sayılı Türk Medenî Kanununun 871 ila 876 ncı maddelerinin bu Kanuna aykırı olmayan hükümleri kıyasen uygulanır"*.

Taşınmaz rehninde geçerli olan derece sisteminde, aynı taşınır varlık üzerinde farklı sıralarda kurulmuş bulunan rehin haklarından birinin terkin edilmiş olması, sonraki sırada yer alan rehinli alacaklıya boşalan dereceye geçme hakkı vermez (TMK.m.871/1; KuruluşYön.m.26/4). Bu nedenle, terkin edilen rehin hakkı yerine yeni bir rehin hakkı kurulması mümkündür

125 Karş., Oğuzman / Seliçi / Oktay-Özdemir, s. 1010; Öz, s. 168.

(TMK.m.871/2; KuruluşYön.m.26/5). Böylece, teminat konusu yeniden rehin verilerek aynı teminat konusunun aynı derecesi kullanılabilir ve kolaylıkla finansmana erişilebilir.

Sonraki sırada yer alan rehinli alacaklılara boşalan dereceye geçme hakkı verilebilir¹²⁶. Bu hakkın geçerli olarak verilebilmesi için, rehin sözleşmesinde düzenlenmiş olması yeterlidir. Ancak rehin sözleşmesi dışında bir sözleşme ile bu hakkın tanınması hâlinde söz konusu sözleşmenin geçerliliği, Rehlinli Taşınır Siciline tescil¹²⁷ edilmesine bağlıdır (TİTRK.m.10/2). Sonraki sırada yer alan rehinli alacaklılara boşalan dereceye geçme hakkı verilmesi hâlinde ilk sırada yer alan rehin alacaklısı alacağını tamamen almadan bir sonraki rehin alacaklısına ödeme yapılmaz (TİTRK.m.11/2).

VII. REHİN SÖZLEŞMESİNDE TARAFLARIN HAK VE YÜKÜMLÜLÜKLERİ

Teslimsiz ve sicilli taşınır rehninde, rehin hakkının tescilinden sonra rehin veren, işletmesinin olağan faaliyetlerini sürdürmek veya rehin konusu taşınır varlığı kullanmak suretiyle gelir getirici her türlü etkinliği gerçekleştirebilecektir. Rehin sözleşmesinde tarafların hak ve yükümlülüklerinin ne olacağı, kural olarak, sözleşme serbestisi çerçevesinde tarafların iradesine bırakılmıştır. TİTRK.m.12/1'e göre; "*Tarafların hak ve yükümlülükleri bu Kanuna aykırı olmamak şartıyla sözleşmede belirlenir*". Ancak kanunkoyucu, tarafların bazı hak ve yükümlülüklerini açıkça düzenlemiştir.

Rehin alacaklısına, rehin veren ya da üçüncü bir kişinin zilyetliğinde bulunan rehne konu taşınır varlığı denetleme hakkı tanınmıştır (TİTRK.m.12/4). Rehin konusu taşınır varlığın zilyedi de rehinli taşınırın değerini koruyacak tedbirleri almakla yükümlüdür. Zilyet¹²⁸, rehinli taşınırın değerini düşüren davranışlarda bulunursa; alacaklı, hâkimden bu gibi davranışları yasaklamasını isteyebilir. Hâkim, alacaklıya gerekli önlemleri almak üzere yetki verebileceği gibi; gecikmesinde tehlike bulunan hallerde, alacaklı, böyle bir yetki verilmeden de gerekli önlemleri alabilir (TİTRK.m.12/2; KuruluşYön.m.27/1)¹²⁹. Hakları zarar görenler önlem için yapmış olduğu

126 Buna, "*boş dereceye ilerleme sözleşmesi-kaydı*" denir. Bkz., **Akipek / Akıntürk / Ateş**, s. 775; **Oğuzman / Seliçi / Oktay-Özdemir**, s. 931; **Antalya / Acar**, s. 113; **Ayan**, s. 178-179; **Uyumaz**, Taşınır, s. 62, dn. 39.

127 Burada, söz konusu hakkın sicile yazılması için "*tescil*" teriminin kullanılması da isabetli değildir. Zira, aynı haklar tescil, alacak hakları şerh edilir. Bu tespiti doğrular şekilde, boş dereceye ilerleme hakkını düzenleyen Türk Medeni Kanunu hükmü, "*şerh*" terimini kullanmaktadır. Gerçekten, TMK.m.871/3 hükmü, "*Sonraki sırada yer alan rehinli alacaklılara boşalan dereceye geçme hakkı veren sözleşmelerin geçerliliği, resmî şekilde yapılmalarına; aynı etki sağlamaları, tapu kütüğüne şerh verilmelerine bağlıdır*" şeklindedir.

128 TİTRK.m.12'de, "*zilyet*" kavramı "*zilyed*" olarak yazılmıştır. Zilyetliğe ilişkin temel düzenlemelerin yer aldığı Türk Medeni Kanununda, "*zilyet*" kavramı kullanılırken (Bkz., TMK.m.973 vd.), TİTRK.m.12'de neden "*zilyed*" kavramının tercih edildiği anlaşılamamıştır.

129 Bu hüküm, TMK.m.865 vd'de yer alan "*Önem Alma Yetkisi*" başlıklı rehin konusu taşınmazın değerinin düşmesine karşı alınabilecek önlemlerin benzeridir. Ancak, Türk Medeni Kanununda yer alan bazı yetkiler ve haklar ticari işlemlerde taşınır rehni açısından rehinli alacaklıya tanındığı halde bazıları tanınmamıştır. Örneğin, TMK.m.865/3'ün, "*Alacaklı, önlem için yapmış olduğu giderleri malikten isteyebilir ve bu alacakları için taşınmaz üzerinde, tescile gerek olmaksızın ve tescil edilmiş olan diğer yüklerden önce gelen bir rehin hakkına sahip olur*" hükmü de kıyasen uygulanabilirdi. Bu bakımdan, TMK.m.865-866; 867 ve 876'nın bünyesine uygun düştüğü ölçüde Ticari İşlemlerde Taşınır Rehni için de uygulanması mümkündür. Bu durum karşısında, TİTRK.m.12 çerçevesinde

giderlerin tazminini zarara sebep olanlardan isteyebilir (TİTRK.m.12/3). Rehin veren, rehin konusu taşınır varlıkların değerini rehin alacaklısı aleyhine azaltan tasarruflardan doğan zararları tazmin etmekle yükümlüdür (TİTRK.m.12/5)¹³⁰.

Ayrıca, rehin veren, rehinli taşınır varlığın devri ile alacağın devrini Rehinli Taşınır Siciline tescil ettirmekle de yükümlüdür (TİTRK.m.12/6).

VIII. DEĞER TESPİTİ

TİTRK.m.13'te "*Değer Tespiti*" düzenlenmiştir. Söz konusu hükmün 3 ve 4. fıkralarında, değer tespitine ilişkin Bakanlıkça bir de Yönetmelik çıkarılacağı öngörülmüş ve bu yönetmelik 31.12.2016 tarihinde Resmî Gazete'de yayımlanmıştır¹³¹.

Belirtmek gerekir ki, rehin hakkının tesisi için değer tespiti yaptırmak zorunlu değildir. Bu husus, TİTRK.m.13/1'de yer alan "*Taraflar, rehin hakkının kurulması öncesinde rehne konu taşınırın değerinin tespiti amacıyla ikinci fıkroda belirtilen usulle değer tespiti yaptırabilir*" şeklindeki hükümden de anlaşılmaktadır. Bu husus, DeğerYön.m.9'da da açıkça belirtilmiştir. Bu maddenin ilk fıkrasına göre; "*Rehin sözleşmesinin tarafları, rehin hakkının kurulması öncesinde rehne konu taşınırın değerini herhangi bir değerlendirme hizmeti almaksızın serbestçe kararlaştırabilir*".

Değer tespiti, rehin hakkının kurulmasından önce yaptırılabilceği gibi borçlunun temerrüdünden sonra da yaptırılabilir. Rehin hakkının kurulması öncesinde, değer tespiti yaptırmaya rehin tarafları yetkilidir (TİTRK.m.13/1; DeğerYön.m.5/1). Rehinli taşınır varlığın birleşmesi veya karışması durumunda¹³² ya da temerrüt sonrası hakların kullanımında ise, değer tespiti yaptırmaya yalnızca rehinli alacaklı yetkilidir (TİTRK.m.13/2; DeğerYön.m.5/2).

Değer tespiti, rehin verenin yerleşim yerindeki sulh hukuk mahkemesinden talep edilir (TİTRK.m.13/2, DeğerYön.m.6). Mahkemece, taşınırın değeri ekspertiz hizmeti sunan gerçek veya tüzel kişilere üç gün içinde tespit ettirilir (TİTRK.m.13/2). DeğerYön.m.8/1'de "*Değerleme hizmeti verecek eksper, üç gün içinde yetkili mahkeme tarafından Bankalara Değerleme Hizmeti Verecek Kuruluşların Yetkilendirilmesi ve Faaliyetleri Hakkında Yönetmelik uyarınca yetkilendirilen kişi veya kuruluşlar arasından görevlendirilir*" hükmü yer almaktadır. Ancak,

taşınmaz rehinindeki bazı hakları, alacaklıya, madde metnine almak suretiyle tek tek tanımak yerine Türk Medeni Kanunun ilgili hükümlerinin kıyasen uygulanacağına ilişkin bir atfa yer vermek daha isabetli olabilirdi.

130 Önceki dipnotta yer verildiği gibi bu hüküm de TMK.m.866/1 hükmünün benzeridir. Gerçekten, TMK.m.865/1 hükmüne göre, "*Rehinli taşınmazın değerinde düşme meydana gelmişse alacaklı, alacağı için başka güvence göstermesini veya rehinli taşınmazın eski hâle getirilmesini borçludan isteyebilir*".

131 "*Ticari İşlemlerde Taşınır Varlıkların Değer Tespiti Hakkında Yönetmelik*", RG., 31.12.2016, S. 29935 3. Mükerrer.

132 Değişikliğe uğramadan önce, "*Birleşme ve Karışma*" başlığı altında TİTRK.m.7'de birleşme ve karışmaya ilişkin düzenlemeler yer almaktaydı. Ancak bu madde, başlığı ile birlikte 7099 sayılı Yatırım Ortamının İyileştirilmesi Amacıyla Bazı Kanunlarda Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun ile değiştirilmiştir. Değişikliğin ardından, Kanunda sadece burada "*birleşme ve karışma*" durumuna değinilmiştir. Bunun unutulma sonucu olabileceği yönünde bkz., **Bozkurt**, s. 103, dn. 148.

hüküm, TİTRK.m.13/2 ile uyumlu değildir. Zira, TİTRK.m.13/2'ye göre üç gün içinde yapılması gereken eksperin görevlendirilmesi değil, değer tespittir.

Eksper tarafından yapılan değer tespitine itiraz edilebilir. TİTRK.m.13/2'de itiraz için bir süre öngörülmemiştir. Ancak, DeğerYön.m.10/1'de “Yetkili mahkeme tarafından görevlendirilen eksperlerce yapılan değer tespitine bu tespit in tebliğinden itibaren üç iş günü içerisinde itiraz edilebilir” hükmü yer almaktadır. Fakat, kişinin, Anayasa m. 36'da düzenlenen hak arama hürriyetinin bir Yönetmelik hükmü ile düzenleme yapılarak sınırlandırılması hukuka uygun değildir. Bu kapsamda, itiraz süresine, TİTRK.m.13'te yer verilerek bir düzenleme yapılması ve sürenin de en az yedi gün olması önerilebilir.

İtiraz üzerine, mahkemece yeni bir değer tespiti yaptırılır. Ancak, bu noktada, TİTRK.m.13/2'de bir karmaşa bulunmaktadır. Hükmün ikinci cümlesinde, “Bu değer tespitine itiraz edilmesi hâlinde, mahkemece üç gün içerisinde yeni bir değer tespiti yaptırılır” denilmiş; ardından üçüncü cümlede “İtiraz üzerine ekspertiz hizmeti sunan gerçek veya tüzel kişiler üç gün içerisinde değer tespiti yapar” ifadesine yer verilmiştir. Görüldüğü gibi, süreler birbiriyle uyumsuzdur. Bir de DeğerYön.m.10/2'de, mahkemenin üç gün içinde başka bir eksper görevlendireceği belirtilmiştir. İtiraz üzerine hangi işlemin hangi sürede yapılacağı konusunda bir açıklık yoktur. Bu sebeple, konunun ilgili kanun hükmünde değişiklik yapılarak ve Yönetmelik hükmü ilga edilerek açıklığa kavuşturulması gerekir.

İtiraz üzerine yapılan değer tespiti kesindir. Bu tespit in yapıldığı tarihten itibaren iki yıl geçmedikçe yeniden değer tespiti istenemez (TİTRK.m.13/2, DeğerYön.m.10/3).

IX. TEMERRÜT SONRASI HAKLAR

TİTRK.m.14'te, borçlunun temerrüdü üzerine alacaklıya genel hükümler çerçevesinde takip yapmak dışında, bazı seçimlik haklar da tanınmıştır. Seçimlik haklar, alacaklının genel hükümler çerçevesinde takip yapmasına engel değildir (KuruluşYön.m.41/3). Alacaklı aşağıda açıklanacak seçimlik haklardan birini kullanabileceği gibi, isterse genel hükümler çerçevesinde takip de yapabilir¹³³.

A. MÜLKİYETİN DEVRİNİ TALEP ETME HAKKI

Temerrüt sonrasında alacaklıya tanınan haklardan ilki, rehinli taşınırın mülkiyetinin devrini talep etme hakkıdır. TİTRK.m.14/1-a'ya göre; “(Alacaklı) Birinci derece alacaklı ise icra dairesinden 9/6/1932 tarihli ve 2004 sayılı İcra ve İflas Kanununun 24 üncü maddesi uyarınca rehinli taşınırın

133 7099 sayılı Yatırım Ortamının İyileştirilmesi Amacıyla Bazı Kanunlarda Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun ile ilga edilmeden önce, TİTRK.m.14/2'de “Alacağın yukarıda belirtilen yollarla tahsil edilememesi hâlinde takip, genel hükümler çerçevesinde yapılır” hükmü yer almaktaydı. Bu nedenle, söz konusu hüküm ilga edilmeden önce genel hükümlere göre takip yapılabilmesi için öncelikle TİTRK.m.14/1'de yer alan seçimlik hakların tüketilmesi gerekliydi.

mülkiyetinin devrini talep edebilir. Bu halde icra dairesi, bu devri Sicile bildirir. Rehinli taşınırın, Kanununun 13 üncü maddesinin ikinci fıkrası uyarınca belirlenen değerinin, birinci derece alacaklının toplam alacağından fazla olması durumunda, aradaki fark miktarından, diğer derecelerdeki alacaklılara karşı, birinci derece alacaklı ile rehin veren müteselsilen sorumludur”.

Borcun ödenmemesi hâlinde rehinli eşyanın mülkiyetinin alacaklıya geçeceğine ilişkin, alacağın muaccel olmasından önce yapılan sözleşmeler geçersizdir (TMK.m.873/2, m.949). Buna “*lex commissoria (rehin konusu şeyi temellük) yasağı*” denir¹³⁴. Öğretide, söz konusu düzenlemenin bu yasağa aykırı olup olmadığı konusunda farklı görüşler bulunmaktadır.

Bir görüşe göre, söz konusu düzenleme “*lex commissoria yasağı*”na aykırı bir düzenleme olarak görünmekle beraber, Kanun, bunu, kabul ettiğinden genel yasağa bir istisna getirilmiştir¹³⁵. Alacaklı, bu hakkı temerrüt sonrası kullanabilecek, alacağından fazlasını teşkil eden taşınır değerini de vermek zorunda kalacaktır. Bu nedenle, gerçekte “*lex commissoria yasağı*”na aykırı bir durum söz konusu değildir¹³⁶. Başka bir görüşe göre ise, söz konusu düzenleme “*lex commissoria yasağı*” ile korunmak istenen menfaatleri ihlal edici niteliktedir¹³⁷.

“*Lex commissoria yasağı*”ndan söz edebilmek için, alacağın muaccel olmasından önce, borcun ifa edilmemesi hâlinde rehinli eşyanın alacaklıya geçeceğine ilişkin bir sözleşmenin bulunması gerekir. Ticari İşlemlerde Taşınır Rehni Kanununda ise rehinli taşınırın mülkiyetinin devrini talep etme hakkı, alacaklıya temerrüt sonrası yani muacceliyet sonrası bir hak olarak tanınmıştır. Bu nedenle, Türk Hukuku bakımından söz konusu düzenleme, “*lex commissoria yasağı*”na aykırı değildir.

KuruluşYön.m.30’a göre; rehinli taşınır varlığın mülkiyetinin devri, temerrüdün gerçekleşmesini müteakip yedi gün içinde bir takip talebi ile istenir. Bu Yönetmelikte, takip talebi üzerine icra dairesi tarafından yapılacak işlemler, itiraz ve şikâyete ilişkin hususlar da ayrıntılı bir şekilde düzenlenmiştir.

B. ALACAĞI VARLIK YÖNETİM ŞİRKETİNE DEVRETME HAKKI

TİTRK.m.14/1-b’ye göre; “(Alacaklı) *Alacağına, 5411 sayılı Kanun uyarınca faaliyet gösteren varlık yönetim şirketlerine devredebilir. Bu halde, varlık yönetim şirketleri, alacaklının rehin sırasına sahip olur. Öncelik hakkı bu Kanununun 11 inci maddesine göre belirlenir”.*

134 **Haffter**, s. 85; **Oftinger / Bär**, Art. 894, N. 10; **Zobl**, Dieter, Berner Kommentar IV, Das Sachenrecht, Das Fahrnispfand, 2. Unterteilband, Art. 888-906, mit kurzem Überblick über das Versatzpfand 907-915, ZGB, Bern 1996, Art. 894, N. 17; **Helvacı**, İlhan, Türk Medenî Kanununa Göre Lex Commissoria (Mürtehinin Merhunu Temellük) Yasağı, İstanbul 1997, s. 100-101; **Kuntalp**, Erden, Lex Commissoria Yasağı Kavramı, Koşulları, Uygulama Alanı, İnan Kıraç’a Armağan, Ankara 1994, s. 155; **Akipek / Akıntürk / Ateş**, s. 753, 847; **Oğuzman / Seliçi / Oktay-Özdemir**, s. 954, 1031.

135 Bu yönde bkz., **Antalya / Acar**, s. 144.

136 **Antalya / Acar**, s. 144.

137 Bu yönde bkz., **Göle / Aydoğan**, s. 45-46. Karş., **Şit İmamoğlu**, s. 39-41.

Bankalar ve Tasarruf Mevduatı Sigorta Fonu dâhil diğer malî kurumların alacakları ile diğer varlıklarının satın alınması, tahsili, yeniden yapılandırılması ve satılması amacıyla yönelik olarak faaliyet göstermek üzere kurulan, kuruluş ve faaliyet esasları Bankacılık Düzenleme ve Denetleme Kurulu tarafından belirlenen şirketlere varlık yönetim şirketi denir (BankK.m.143/1, Varlık Yönetim Şirketlerinin Kuruluş ve Faaliyet Esasları Hakkında Yönetmelik m.3/1-g). Borçlunun temerrüdü hâlinde, alacaklı alacağını bu şirketlere devredebilir.

Belirtilmelidir ki, alacağın varlık yönetim şirketine devri, alacağın tahsili için rehne başvurma yolu olmayıp, alacağın devri (TBK.m.183 vd.) niteliğindedir¹³⁸. Bu halde, varlık yönetim şirketi alacaklının halefi olur ve alacaklıya tanınan tüm yetkilere sahiptir (KuruluşYön.m.41/1).

C. KİRALAMA VE LİSANS HAKKINI KULLANMA HAKKI

TİTRK.m.14/1-c'ye göre; “(Alacaklı) *Zilyetliğin devrine konu olmayan varlıklarda kiralama ve lisans hakkını kullanabilir*”. Dikkat edilmelidir ki, bu hakkın kullanılabilmesi için rehne konu taşınır varlığın zilyetliğinin devrinin mümkün olmaması gerekir. Bu taşınır varlıkların başında, fikri ve sınai haklar gelmektedir¹³⁹.

Aynı şekilde, başka bir sicile kaydı öngörülmeven ve idari izin belgesi niteliğinde olmayan her türlü lisans ve ruhsatlar, ticari plaka ve ticari hatlar ile ticari projeler de bu grupta yer almaktadır¹⁴⁰. Lisanslama ve kiralama geliri borca yetecek düzeye ulaşıktan sonra kiralama ve lisanslama hakkı sona erer (KuruluşYön.m.41/2).

X. ALACAĞIN SON BULMASI

TİTRK.m.15'te, alacağın son bulması hâlinde rehniin sicilden terkinine ilişkin bazı düzenlemelere yer verilmiştir. TİTRK.m.15/1'e göre; “*Rehin alacaklısı, alacağın son bulunduğu tarihten itibaren yabancı hukuka tabi rehin alacaklısı tarafından otuz, Türk hukukuna tabi rehin alacaklısı tarafından on beş işgünü içinde, rehin kaydının Sicilden terkinini için başvuruda bulunur. Bu yükümlülüğü yerine getirmeyen rehin alacaklısı hakkında rehin veren veya borçlunun şikâyeti üzerine güvence altına alınan borç tutarının onda biri oranında idari para cezası Bakanlıkça uygulanır*”. Hükümde, terkinin istenmesi gereken süre, rehin alacaklısının tabi olduğu hukuka göre belirlenmiştir. Ayrıca, söz konusu süreler içinde terkin için başvuruda bulunulmaması hâlinde, rehin veren veya borçlunun şikâyeti üzerine rehin alacaklısına uygulanacak idari para cezası da belirlenmiştir.

Alacağın son bulması hâlinde, rehin hakkı rehin alacaklısının talebi üzerine sicilden terkin edilir (TİTRK.m.15/2). Ancak, rehin alacaklısının, rehniin terkinini için TİTRK.m.15/1'de öngörülen süreler içinde sicile başvurmaması hâlinde, borcunu ödeyen ve bunu belgeleyen borçlu da rehniin

138 Öz, s. 182.

139 Duran, s. 115; Öz, s. 182.

140 Öz, s. 182.

terkinini istemeye yetkilidir (TİTRK.m.15/3). SicilYön.m.29/4'te ise, “*Rehin alacaklısı tarafından rehin sözleşmesinin terkin için süresinde talepte bulunulmaması halinde, rehin veren bu durumu borcunun son bulduğunu tevsik eden mahkeme kararıyla birlikte Sicile bildirir. Sicil, rehin verenin terkin talebinin ulaşmasını müteakip rehin sözleşmesini sicilden terkin eder ve bu durumu alacaklıya bildirir.*” hükmü yer almaktadır.

Böyle bir hüküm bulunmasa dahi sicilli rehin haklarında, fer'ilik ilkesinin bir yansıması olarak alacağın sona ermesi üzerine borçlu malik, alacaklıdan rehin hakkının ilgili sicilinden terkin ettirmesini isteyebilir (TMK.m.883'e kıyasen). Bu talebi olumlu cevaplandıran rehin alacaklısının, lehine tescil edilmiş olan rehin hakkının sicilden terkin edilmesine rıza göstermesi ile şekli olarak var olan rehin hakkı tamamen ortadan kalkmış olacaktır. Rehin alacaklısı, malikin terkin yönündeki talebine olumlu cevap vermezse, malik, dava yoluyla sicilin düzeltilmesini sağlayabilir (TMK.m.1025/1'e kıyasen). Yukarıda bahsi geçen hükümler, bu durumun açıkça düzenlenmesi niteliğindedir. Ancak, burada, borcun sona erdiğinin belgelenmesi için mahkeme kararının sunulması şartının, Kanun ile değil de Yönetmelik ile getirilmesi isabetli değildir¹⁴¹. Olması gereken hukuk açısından, alacağın tamamen sona erdiğini ispatlayan malike de mahkeme kararı aranmaksızın, şekli anlam taşıyan rehin hakkının terkinini talep edebilme hakkını tanımak yerinde olur.

XI. DİĞER HÜKÜMLER

A. MÜEYYİDELER

TİTRK.m.16'da rehin veren veya taşınırı rehin yüklü olarak devralan kişiye hangi hallerde yaptırım uygulanabileceği düzenlenmiştir¹⁴². Rehin veren ile rehinli alacaklı arasındaki sözleşmesel nitelikteki yükümlülüklerin ihlâlüne cezai müeyyideler getirilmesi, ticari işlemlerde taşınır rehininin sıradışı bir özelliğidir¹⁴³.

TİTRK.m.16'ya göre; “*Rehin veren veya taşınırı rehin yüklü olarak devralan;*

- a) *Rehinli varlığı bu Kanunun hilafına kullanması,*
- b) *Borcu ödememesi hâlinde rehinli varlığın mülkiyetini devretmemesi,*
- c) *Rehinli varlığı alacaklıya zarar vermek kastıyla tahrip veya imha etmesi,*
- ç) *Rehinli taşınır varlığın devri ile alacağın devrini Sicile tescil ettirmemesi,*
- d) *Sicili yanıltmaya yönelik fiillerde bulunması,*

hâllerinde alacağını tamamen veya kısmen tahsil edemeyen rehin alacaklılarının şikayeti üzerine güvence altına alınan borç tutarının yarısını geçmemek üzere adli para cezası uygulanır.

141 **Göle / Aydoğan**, s. 48. TİTRK.m.15/3'te yer alan “*belgelemek*” ifadesinin, kesinleşmiş bir mahkeme kararına dayanmak şeklinde anlaşılması gerektiği yönünde bkz., **Şit İmamoğlu**, s. 45.

142 TİTRK.m.16'nın Gereği.

143 **Öz**, s. 185.

İlgili kanun hükümleri saklı kalmak kaydıyla, bir taşınır rehin almak suretiyle ödünç para verme işini devamlı yapan kişi, 26/9/2004 tarihli ve 5237 sayılı Türk Ceza Kanununun 241 inci maddesine göre¹⁴⁴ cezalandırılır”.

B. HÜKÜM BULUNMAYAN HÂLLER

Ticari İşlemlerde Taşınır Rehni Kanununun 18. maddesinin ilk hâlinde, “*Bu Kanunda hüküm bulunmayan hâllerde, 4721 sayılı Kanununun taşınır rehnine ilişkin hükümleri uygulanır*” hükmü yer almaktaydı. 7099 sayılı Yatırım Ortamının İyileştirilmesi Amacıyla Bazı Kanunlarda Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun ile hükümde yer alan “*4721 sayılı Kanununun taşınır*” ibaresi “*4721 sayılı Kanunun taşınmaz*” şeklinde değiştirilmiştir. Bu nedenle, Kanunda hüküm bulunmayan hâllerde, Türk Medeni Kanununun taşınmaz rehnine ilişkin hükümleri uygulanacaktır. Şüphesiz, sistematik olarak, teslimsiz ve sicilli rehin türü olarak düzenlenen ve neredeyse taşınır rehininin hiçbir karakteristik özelliğini taşımayan bu rehin türü için böyle bir düzenleme yapılması daha isabetli olmuştur¹⁴⁵.

C. MUAFİYETLER

TİTRK.m.19 ile, rehin sözleşmelerinin düzenlenmesi ve tescil işlemleri mali yükümlülüklerden muaf tutulmuştur¹⁴⁶. Hükme göre; “*Rehin sözleşmesinin düzenlenmesi ile Sicilde tesis edilen işlemler vergi, resim, harç ve değerli kağıt bedelinden muaftır*”.

Ç. YÜRÜRLÜKTEN KALDIRILAN MEVZUAT VE GEÇİŞ HÜKÜMLERİ

TİTRK.m.17 ile, 21.07.1971 tarihli ve 1447 sayılı Ticari İşletme Rehni Kanunu yürürlükten kaldırılmıştır. Her ne kadar Ticari İşletme Rehni Kanunu yürürlükten kaldırılmış olsa da iki kanun arasında zaman bakımından bazı çatışmalar söz konusu olmaktadır. Bu sebeple, Ticari İşlemlerde Taşınır Rehni Kanununda, bu çatışmalara ilişkin bazı geçiş hükümleri sevk edilmiştir. Bu bağlamda, Ticari İşlemlerde Taşınır Rehni Kanununun yürürlüğe girdiği 01.01.2017 tarihinden önce, ticari işletme veya esnaf işletmeleri üzerinde tesis edilen rehin haklarına Ticari İşletme Rehni Kanunu uygulanmaya devam edecektir (TİTRK. Geçici Madde 1/2). Ayrıca, TİTRK. Geçici Madde 1/1'e göre, “*Bu Kanun, yürürlüğe girdiği tarihte görülmekte olan takiplere uygulanmaz*”. Hükümün ilk hâlinde “*dava ve takiplere*” ifadesi yer almaktaydı. Ancak, “*dava ve*” ifadesi 11.04.2019 tarihinde Anayasa Mahkemesi tarafından iptal edilmiştir¹⁴⁷.

144 “Tefecilik” başlıklı TCK.m.241'e göre, “*Kazanç elde etmek amacıyla başkasına ödünç para veren kişi, iki yıldan beş yıla kadar hapis ve beşbin güne kadar adli para cezası ile cezalandırılır*”.

145 **Şit İmamoğlu**, s. 45; **Uyumaz**, Taşınır, s. 65, dn. 46.

146 TİTRK.m.19'un Gereği.

147 AYM., 11.04.2019, E. 2019/9, K. 2019/27, “*... Kural, hukuk ve ceza normu ayrımı yapmaksızın Kanun'un yürürlüğe girdiği tarih itibarıyla görülmekte olan davalara Kanun hükümlerinin uygulanmamasını öngörmektedir. Bu durum ceza hükümlerinin uygulanması bakımından farklı sonuçların ortaya çıkmasına neden olmaktadır. Bu çerçevede kural 6750 sayılı Kanun'un yürürlük tarihinden önce işlenen ve ceza davası açılmış bir suç yönünden bu Kanun'un ceza*

SONUÇ

Ticari İşlemlerde Taşınır Rehni Kanunu ile *Ticari İşletme Rehni Kanunu* ilga edilmiş ve yerine, başta KOBİ'ler olmak üzere kişilerin finansmana erişimini kolaylaştırmak amacıyla yeni bir teslimsiz ve sicilli rehin türü ihdas edilmiştir. Kanun incelendiğinde, bu amaca dönük birçok düzenlemenin bulunduğu görülmektedir. Özellikle taraflara (TİTRK.m.3) ve rehne konu olabilecek varlıklara (TİTRK.m.5) ilişkin düzenlemelerde bu amaç yoğun bir şekilde hissedilmektedir. Ancak, bu amaca ulaşılacak istenirken, başta Türk Medeni Kanunu olmak üzere rehin hukukunda uzun yıllardır kabul görmüş temel ilkelerden uzaklaşmıştır. Özellikle, eklentiye ilişkin düzenleme, rehin hukukunda hâkim olan temel ilkeler ile örtüşmemektedir.

Öte yandan, mevcut düzenleme çerçevesinde Kanunun kapsamının tespiti oldukça güçtür. “*Ticari işlem*” ifadesinden ne anlaşılması gerektiği hususu bir yana, ticari işlemin Kanunun uygulama alanının tespitinde bir ölçüt olup olmadığı hususu dahi öğretide tartışmalıdır. Ayrıca, hukuk sistemimizde, aynı haklara ilişkin düzenlemelerde, her ne kadar eski değerini yitiriyor olsa da, taşınır eşya-taşınmaz eşya ayırımı esas alınmaktadır. Bu ayırımın yanında, “*taşınır varlık*” adı altında hukuk sistemimize yabancı yeni bir kategorinin yaratılması isabetli görünmemektedir.

Kanun, kullanılan dil açısından da alışılmış kanun yapma tekniğinden ayrılmaktadır. Kanunda, 2001 tarihli Türk Medeni Kanunu ve 2011 tarihli Türk Ticaret Kanununda bilinçli bir şekilde yer verilmeyen “*menkul*”, “*aleniyet*” ve “*hisse senedi*” gibi kavramlara yer verilmiştir. Bu kavramlara, Türk Medeni Kanunu ve Türk Ticaret Kanunu gibi temel kanunlarda yer verilmezken, bu Kanunda neden yer verildiği anlaşılamamaktadır.

Son olarak, yönetmelikler Anayasa m.124 uyarınca kanunların uygulanmasını sağlamak üzere çıkarılır. Ticari İşlemlerde Taşınır Rehni Kanununa ilişkin çıkarılan yönetmeliklerde ise, Kanunda bulunmayan bazı düzenlemelere yer verilmiştir. Hatta, bu düzenlemelerin bazıları açıkça Kanuna aykırıdır. Böyle durumda, 1996 tarihli içtihadı birleştirme kararı uyarınca normlar hiyerarşisi ilkesinin bir yansıması olan “*kanuna değer verilerek uyumsuzlukların çözümlenmesi ilkesi*”ne göre hareket edilmeli ve uyumsuzluklar kanuna göre çözümlenmelidir. İdarenin düzenleyici işlemlerinin kanuna bağımlı olması ilkesi de bu yorum ve uygulamanın yapılmasını gerekli kılar¹⁴⁸.

hükümlerinin uygulanmasına engel oluşturmaktadır. Diğer bir ifadeyle kural, mülga Kanun döneminde işlenmiş ve anılan Kanun yürürlükte iken ceza davası açılmış suçlar hakkında önceki ve sonraki kanun hükümlerinden lehe olanın tespitine ve sonraki Kanun hükümlerinin lehe olması durumunda bunların uygulanmasına imkân vermemektedir. Bu durum suçta ve cezada kanunilik ilkesi kapsamında olan lehe kanunun uygulanması ilkesine aykırılık oluşturmaktadır..” (RG., 17.05.2019, S. 30777). Anayasa Mahkemesi'nin iptal kararı isabetli olmuştur. Ancak hükmün iptal kararından önceki hâlinde var olan anlatım bozukluğu daha da belirgin bir hâle gelmiştir. Zira, iptalle birlikte hüküm “*Bu Kanun, yürürlüğe girdiği tarihte görülmekte olan takiplere uygulanmaz*” şeklini almıştır. Her ne kadar hükmün ilk hâlinde yer alan “*davanın görülmesi*” şeklindeki ifade Türkçe'nin dil yapısına uygun bir ifade ise de “*takibin görülmesi*” şeklindeki ifade Türkçe'nin dil yapısına uygun bir ifade değildir. Hükümde değişiklik yapılarak, “*Bu Kanun, yürürlüğe girdiği tarihte devam eden takiplere uygulanmaz*” şeklinde bir ifadeye yer verilmesi daha isabetli olacaktır.

148 İBBGK., 22.03.1996, E. 1993/5, K. 1996/1, “*Anayasa'da kanun çıkarma yetkisi yaşama organına verilmiştir. Yasama organı Anayasa çerçevesinde konu ile sınırlı olmaksızın kanun çıkarabilir. Bir başka deyimle kanun, Yasama organı tarafından yapılan bağımsız bir hukuksal düzenlemedir. Buna karşılık yönetmelik, kanunu açıklayan, kanunun*

Çalışmada, yeri geldikçe belirtildiği üzere, sorunların giderilebilmesi için Kanunda bazı değişikliklerin yapılması gerekmektedir. Yapılması gereken değişikliklere ilişkin olarak şunlar önerilebilir:

1. Kanunun amacının düzenlendiği TİTRK.m.1/1'de, *"bu rehne konu taşınırların kapsamının genişletilmesi"* şeklinde bir ifadeye yer verilmiştir. Zaten, Kanundaki diğer düzenlemelerden, rehne konu taşınırların kapsamının oldukça geniş olduğu anlaşılmaktadır. Söz konusu ifade, bu yönüyle bir amacı yansıtmayıp malumun ilâmı niteliğindedir. Bu ifadeye ayrı bir amaç olarak yer vermek yerine, hiç yer verilmemesi ya da yer verilecekse de teslimsiz taşınır rehin hakkının güvence olarak kullanımının yaygınlaştırılması amacına hizmet eden yöntem ya da usul olarak yer verilmesi daha isabetli olacaktır. Örneğin, hükümde, *"rehne konu taşınırların kapsamının genişletilmesi suretiyle teslimsiz rehin hakkının güvence olarak kullanımının yaygınlaştırılması"* şeklinde bir ifadeye yer verilmesi önerilebilir.
2. Rehinde taraflara ilişkin 3. maddenin a bendinde, rehin alacaklısına veya rehin verebileceklerle ilişkin açık bir belirleme yapılmamıştır. Her ne kadar, Kanunda yer alan hükümden, kredi kuruluşlarının rehin alacaklısı olduğu sonucuna varılabilse de bu hususun Ticari İşlemlerde Rehin Hakkının Kurulması ve Temerrüt Sonrası Hakların Kullanılması Hakkında Yönetmelik yerine Kanunda açıkça düzenlenmesi daha isabetli olacaktır.
3. Kanunda, üçüncü kişilerin borçlu lehine rehin vermesine ilişkin olarak borçlu bakımından herhangi bir şart aranmamıştır. Bu durum, Kanunun tüketiciler gibi TİTRK.m.3'te sayılmayan kişiler için de finansmana erişimi kolaylaştırmasına yol açmaktadır. Oysa, Kanunun amacı, sadece ticari işlemlerde finansmana erişimi kolaylaştırmaktır. Kanundaki açıklıktan doğan bu imkân, kanunun asli amacı ile uyumlu değildir. Bu nedenle, TİTRK.m.5/9 hükmünün, *"Borçlu ve üçüncü kişi, üçüncü maddedeki kişilerden olmak kaydıyla, üçüncü kişiler, bu Kanun kapsamında borçlu lehine teslimsiz taşınır rehni kurabilir."* şeklinde değiştirilmesi önerilebilir.
4. Rehin sözleşmesinin şekline ilişkin TİTRK.m.4'te, rehin sözleşmesinin elektronik ya da yazılı olarak düzenlenebileceği belirtilmiştir. Burada yer alan *"yazılı olarak"* ifadesi, bu haliyle eksiktir. Hükümün, *"Rehin sözleşmesi elektronik ya da fiziksel ortamda düzenlenir. Fiziksel ortamda düzenlenen sözleşme yazılı şekilde yapılır."* şeklinde değiştirilmesi isabetli olarak önerilebilir.

---

uygulanmasını sağlayan ve kanunu tamamlayan bir idari tasarruftur. Yönetmelikle kanun arasında organik bağ mevcut olup, yönetmelik kanuna bağımlıdır. Bu sebeple öncelikle üstün norm olan kanunun, kanuna aykırı olmayan hallerde ise yönetmelik hükümlerinin uygulanması gerekir. Bir başka anlatımla: kanunla yönetmeliğin çatışması halinde üstün norm durumunda bulunan kanuna değer verilerek uyumsuzluğun çözülmesi zorunludur. Öğretide bazı hukukçular yönetmeliklerin kanuna aykırı olmasının adli yargıda incelenemeyeceği, bu gibi hallerde ilgili tarafa idari yargıya başvurarak yönetmeliğin iptalini sağlamak üzere önel verilmesi ve bunun bekletici sorun yapılması gerektiği konusunda görüş bildirmektedirler. Gerek Anayasada ve gerekse kanunlarımızda yönetmelikle kanunun çatışması halinde bunun bekletici sorun sayılması gerektiği hususunda bir hüküm bulunmamaktadır. Ayrıca, adli yargı içinde ceza ve hukuk ayrımı yapılarak sonuca varılması da isabetli değildir. Yorum yaparken yargı yolunu bir bütün olarak kabul zorunludur. Yargıtay'ın süregelen uygulamalarında ayırım yapılmaksızın yönetmeliğin kanuna aykırı olması halinde kanuna değer verilerek uyumsuzlukların çözülmesi ilkesi benimsenmiştir. Yönetmeliğin kanuna bağımlı olması açıklanan şekilde yorum ve uygulama yapılmasının gerektirmektedir..." (HukukTürk, E.T. 07.08.2018).

5. Rehin sözleşmesinde, rehin masraflarının kime ait olacağına ilişkin bir hükme yer verilmemesi hâlinde, masrafların kime ait olacağı hususunda bir belirsizlik bulunmaktadır. Sözleşmede hüküm bulunmaması hâlinde, Kanuna, tamamlayıcı bir hüküm olarak masrafların taraflarca eşit paylaşılacağına ilişkin bir hüküm konulması isabetli olacaktır.
6. İşletmenin bir bütün olarak rehne konu olması hâlinde, rehne dahil olan unsurlar hakkında Kanun ve Yönetmelik arasında çelişki bulunmaktadır. TİTRK.m.5/2 uyarınca, ticari işletme veya esnaf işletmesinin tamamı üzerinde rehin kurulması durumunda, rehnin kuruluşu anında işletmenin faaliyetine tahsis edilmiş olan “*her türlü varlık*” rehnedilmiş sayılır. KuruluşYön.m.17/1’e göre ise, bu durumda işletmenin faaliyetine tahsis edilmiş olan “*taşınır varlıklar*” rehnedilmiş sayılır. Yönetmelikte, rehne dahil olan unsurların, işletmenin faaliyetine tahsis edilmiş olan “*taşınır varlıklar*” ile sınırlandırıldığı görülmektedir. Yönetmelik ile kanunkoyucunun öngörmediği böyle bir sınırlamanın yapılması hukuka aykırı olduğundan ilgili yönetmelik hükmünün kaldırılması gereklidir.
7. Taşınır rehni sicili aleni olmasına rağmen (TİTRK.m.8/2), bir taşınırın rehinli olduğunu bilmeyen veya bilmesi gerekmeyen iyiniyetli üçüncü kişilerin iyiniyeti korunmuştur (TİTRK.m.8/2). Bu nedenle, yaşanacak hak kayıplarının önüne geçilebilmesi amacıyla, TİTRK.m.7/3’ün yürürlükte kaldırılması ve sicilin açıklığının TMK.m.1020/3 gibi bir hüküm getirilerek düzenlenmesi gerekmektedir. Belki, sicile güvenin korunacağı yönünde bir hüküm getirilerek sicilin açıklık fonksiyonu da güçlendirilebilir.
8. Boş dereceye ilerleme hakkına ilişkin olarak yapılan sözleşmenin geçerliliği, Sicile tescil edilmesine bağlanmıştır (TİTRK.10/2). Burada, söz konusu hakkın sicile yazılması için “*tescil*” teriminin kullanılması isabetli değildir. Zira, aynı haklar tescil, alacak hakları ise şerh edilir. Bu nedenle söz konusu hükümdeki “*tescil*” ifadesinin “*şerh*” olarak değiştirilmesi isabetli olacaktır.
9. TİTRK.m.18 gereğince, TMK.m.865-866; 867 ve 876’nın bünyesine uygun düştüğü ölçüde Ticari İşlemlerde Taşınır Rehni için de uygulanması mümkündür. Bu durum karşısında, TİTRK.m.12 çerçevesinde taşınmaz rehinindeki bazı hakları, alacaklıya, madde metnine almak suretiyle tek tek tanımak yerine Türk Medeni Kanununun ilgili hükümlerinin kıyasen uygulanacağına ilişkin bir atfa yer verilmesi gerektiği ifade edilmelidir.
10. TİTRK.m.15 hükmünden, borcunu ödeyen ve bunu belgeleyen borçluya, mahkeme kararı aranmaksızın, şekli anlam taşıyan rehin hakkının terkinini talep edebilme hakkının tanındığı anlaşılmaktadır. Ancak, bu hükme, borcun son bulduğunun mahkeme kararı ile ispatlanması şartını getiren Yönetmelik hükmü bulunmaktadır (SicilYön.m.29/4). Kanunda aranmayan böyle bir şartı getiren yönetmelik hükmünün kaldırılması gerekmektedir.
11. Ticari İşlemlerde Taşınır Rehni Kanununda, kullanılan dil açısından yeknesaklığın sağlanması amacıyla değişiklikler yapılmalıdır. 2001 tarihli Türk Medeni Kanunu ve 2011 tarihli Türk Ticaret Kanununda bilinçli bir şekilde yer verilmeyen “*menkul*”, “*aleniyet*” ve “*hisse senedi*” gibi kavramlar, bu Kanundan çıkarılmalı ve yerlerine “*taşınır*”, “*açıklık*” ve “*pay senedi*”

kavramları kullanılmalıdır. Özellikle Kanunun isminde “*taşınır*” ifadesine yer verilirken, Kanun metninde “*menkul*” kavramının kullanılması (TİTRK.m.5/1-h) isabetli olmamıştır.

Ayrıca bazı ifadelerin yazımında, dil bilgisi kurallarına dikkat edilmelidir. Örneğin esnaf, “7/6/2005 tarihli ve 5362 sayılı *Esnaf ve Sanatkarlar Meslek Kuruluşları Kanununa göre faaliyet gösteren esnaf ve sanatkarı*” ifade eder şeklinde tanımlanmıştır (TİTRK.m.2/1-c). Ancak hükümde yer alan “*sanatkar*” kelimesi dil bilgisi açısından yanlış olduğu gibi, hükümde atıf yapılan Kanunun adında ve ilgili maddelerinde de bu halde yer almamakta, “*sanatkâr*” şeklinde yazılmaktadır. Aynı husus, TİTRK.m.12/2’de yer alan “*zilyed*” kelimesi için de geçerlidir.

Nihayet, Ticari İşlemlerde Taşınır Rehni Kanununa ilişkin olarak çıkarılan ikincil mevzuat düzenlemeleri, yukarıda yeri geldikçe açıklanmaya çalışıldığı üzere Kanuna açıkça aykırı hükümler içermektedir. Bu hükümlerin, kaldırılması yaşanan bazı tartışmaları da ortadan kaldıracaktır. Öncelikle, Ticari İşlemlerde Rehin Hakkının Kurulması ve Temerrüt Sonrası Hakların Kullanılması Hakkında Yönetmelikte çok fazla Kanuna aykırı hükümler bulunduğundan bu Yönetmeliğin yürürlükten kaldırılması, hatta mümkünse tüm ikincil mevzuatın mevcut kanunla birlikte yürürlükten kaldırılarak yerine yeni, birbiri ile uyumlu kanun ve yönetmelik çıkarılması önerilmelidir.

KISALTMALAR

Anayasa	: Türkiye Cumhuriyeti Anayasası
Art.	: Artikel
AYM.	: Anayasa Mahkemesi
BankK	: 5411 sayılı Bankacılık Kanunu
bkz.	: bakınız
C.	: Cilt
DeğerYön. dn.	: Ticari İşlemlerde Taşınır Varlıkların Değer Tespiti Hakkında Yönetmelik : dipnot
E.T.	: Erişim Tarihi
E.	: Esas
EİK.	: 5070 sayılı Elektronik İmza Kanunu
EsnafK.	: 5362 sayılı Esnaf ve Sanatkârlar Meslek Kuruluşları Kanunu
FSEK.	: 5846 sayılı Fikir ve Sanat Eserleri Kanunu
GVK.	: 193 sayılı Gelir Vergisi Kanunu
HKK.	: 5199 sayılı Hayvanları Koruma Kanunu
İBBGK.	: Yargıtay İçtihadı Birleştirme Büyük Genel Kurulu
K.	: Karar
Karş.	: Karşılaştırınız

KOBİ	: Küçük ve Orta Büyüklükteki İşletmeler
KTK.	: 2918 sayılı Karayolları Trafik Kanunu
KuruluşYön.	: Ticari İşlemlerde Rehin Hakkının Kurulması ve Temerrüt Sonrası Hakların Kullanılması Hakkında Yönetmelik
m.	: madde
N.	: Paragraf Numarası
RG.	: Resmî Gazete
s.	: sayfa
S.	: Sayı
SicilYön.	: Rehinli Taşınır Sicili Yönetmeliği
SMK.	: 6769 sayılı Sınai Mülkiyet Kanunu
TarımK.	: 5488 sayılı Tarım Kanunu
TBK.	: 6098 sayılı Türk Borçlar Kanunu
TBMM.	: Türkiye Büyük Millet Meclisi
TCK.	: 5237 sayılı Türk Ceza Kanunu
TİRK.	: 1447 sayılı Ticari İşletme Rehni Kanunu
TİTRK.	: 6750 sayılı Ticari İşlemlerde Taşınır Rehni Kanunu
TMK.	: 4721 sayılı Türk Medeni Kanunu
TSHK.	: 2920 sayılı Türk Sivil Havacılık Kanunu
TTK.	: 6102 sayılı Türk Ticaret Kanunu
vd.	: ve devamı

KAYNAKLAR**

Akipek Öcal, Şebnem, Taşınır Rehni Sözleşmeleri ve Sözleşmelerde Şekil, Kadir Has Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi, C. 5, S. 1, 2017, s. 81-92.

Akipek, Jale / **Akıntürk**, Turgut / **Ateş**, Derya, Eşya Hukuku, 2. Baskı, İstanbul 2018.

Aksoy Dursun, Sanem, Eşya Kavramı, İstanbul 2012.

Antalya, Gökhan / **Acar**, Faruk, Ticari İşlemlerde Taşınır Rehni (6750 sayılı Ticari İşlemlerde Taşınır Rehni Kanunu Çerçevesinde İlk Tespitler), İstanbul 2017.

Arkan, Sabih, Ticarî İşletme Hukuku, Son Değişikliklere Göre Hazırlanmış ve Genişletilmiş 24. Bası, Ankara 2018.

Ayan, Mehmet, Eşya Hukuku, III, Sınırlı Aynî Haklar, Gözden Geçirilmiş 8. Baskı, Ankara 2017.

Baumann, Max, Sachenrecht, Zürich 2008.

Bozer, Ali / **Göle**, Celal, Ticari İşletme Hukuku, Güncellenmiş ve Genişletilmiş 4. Bası, Ankara 2017.

Bozkurt, Tamer, Ticarî İşletme Hukuku, Gözden Geçirilmiş 2. Baskı, Ankara 2018.

** Aynı yazarın birden fazla eserine yapılan atıfları ayırmak için belirlenen kısaltmalar, ilgili eserin sonunda parantez içinde verilmiştir.

- Cansel**, Erol, Türk Menkul Rehni Hukuku, Teslim Şarhı Menkul Rehni, C. I, Ankara 1967.
- Davran**, Bülent, Rehin Hukuku Dersleri, İstanbul 1972.
- Dural**, Mustafa, Eşya Hukuku Dersleri, İstanbul 1981.
- Duran**, Arif, Ticari İşlemlerde Taşınır Rehni Sözleşmesi Taraflarının Hak ve Yükümlülükleri, Sakarya Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi, C. 4, S. 2, 2016, s. 103-118.
- Ergüne**, Mehmet Serkan, Hukukumuzda Taşınır Rehninin, Özellikle Teslime Bağlı Taşınır Rehninin Kuruluşu, İstanbul 2002.
- Göle**, Celal / **Aydoğan**, Gökhan, “Ticari İşlemlerde Taşınır Rehni Kanunu”nun Ticaret Hukuku Açısından Değerlendirilmesi, Banka ve Ticaret Hukuku Dergisi, C. 33, S. 1, 2017, s. 5-51.
- Güleş**, Bedia / **Doğu**, Hakkı Mert, 6750 Sayılı Ticari İşlemlerde Taşınır Rehni Kanunu Kapsamında Kurulan Taşınır Rehni Sözleşmesinin Şekli, Bahçeşehir Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi, C. 11, S. 147-148, 2016, s. 53-73.
- Gürsoy**, Kemal T. / **Eren**, Fikret / **Cansel**, Erol, Türk Eşya Hukuku, 2. Baskı, Ankara 1984.
- Haffter**, Max, Das Fahrnispfandrecht und Andere Sachenrechtliche Sicherungsgeschäfte nach dem Schweizerischen Zivilgesetzbuch, Bern 1928.
- Helvacı**, İlhan, Türk Medenî Kanununa Göre Lex Commissoria (Mürtehinin Merhunu Temellük) Yasağı, İstanbul 1997.
- HukukTürk Hukuk Veri Tabanı**, www.hukukturk.com (HukukTürk).
- Kendigelen**, Abuzer, Yeni Türk Ticaret Kanunu – Değişiklikler, Yenilikler ve İlk Tespitler, Güncellenmiş 2. Basıdan 3. (Tıpkı) Bası, İstanbul 2016.
- Köprülü**, Bülent / **Kaneti**, Selim, Sınırlı Aynî Haklar, 2. Bası, İstanbul 1982–1983.
- Koroğlu Ölmez**, Belin, Ticari İşlemlerde Taşınır Rehni Kanunu Uyarınca Ticari İşletme Rehni, Türkiye Barolar Birliği Dergisi, S. 129, 2017, s. 261-286.
- Kuntalp**, Erden, Lex Commissoria Yasağı Kavramı, Koşulları, Uygulama Alanı, İnan Kırça’ya Armağan, Ankara 1994, s. 151-163.
- Oftinger**, Karl / **Bär**, Rolf, Das Sachenrecht, Das Fahrnispfand, Art. 884-918, 3. Auflage, Zürich 1981.
- Oftinger**, Karl, Kommentar zum Schweizerischen Zivilgesetzbuch, IV. Band. Das Sachenrecht, Das Fahrnispfand, Art. 884-918, 2. Auflage, Zürich 1952.
- Oğuzman**, M. Kemal / **Seliçi**, Özer / **Oktay-Özdemir**, Saibe, Eşya Hukuku, Gözden Geçirilmiş 21. Bası, İstanbul 2018.
- Öz**, Turgut, Ticari İşlemlerde Taşınır Rehni Kanunu, İstanbul Kültür Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi, C. 16, S. 2, 2017, s. 151-186.
- Poroy**, Reha / **Yasaman**, Hamdi, Ticari İşletme Hukuku, Genişletilmiş ve Güncelleştirilmiş 16. Bası, İstanbul 2017.
- Serozan**, Rona, Taşınır Eşya Hukuku, 2. Bası, İstanbul 2007.
- Şenocak**, Kemal / **Kahraman**, Zafer / **Tuncer Kazancı**, İdil / **Öcal Apaydın**, Bahar, Ticari İşlemlerde Taşınır Rehni, Ankara 2019.
- Şit İmamoğlu**, Başak, Ticari İşlemlerde Taşınır Rehni Kanunu Üzerine Bir İnceleme, Ankara 2017.
- Tavukçuoğlu**, Eda Nur, 6750 Sayılı Kanun Uyarınca Ticari İşlemlerde Taşınır Rehnine Konu Olabilecek Varlıklar, İstanbul Barosu Dergisi, C. 92, S. 3, 2018, s. 111-130.
- Tekinay**, Selahattin Sulhi, Menkul Mülkiyeti ve Sınırlı Aynî Haklar, İstanbul 1994.
- Türk Dil Kurumu Güncel Türkçe Sözlük**, <http://sozluk.gov.tr/>.

Uyumaz, Alper, Medenî Kanun Dışındaki Kanunlarda Düzenlenmiş Taşınır Rehni Çeşitleri, Gazi Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi, C. 21, S. 4, 2017, s. 49-90 (Taşınır Rehni).

Uyumaz, Alper, Motorlu Taşıtlar Rehni, İstanbul 2012 (Taşıtlar).

Zobl, Dieter, Berner Kommentar IV, Das Sachenrecht, Das Fahrnispfand, Systematischer Teil und Art. 884-887, ZGB, Bern 1982.

Zobl, Dieter, Berner Kommentar IV, Das Sachenrecht, Das Fahrnispfand, 2. Unterteilband, Art. 888-906, mit kurzem Überblick über das Versatzpfand 907-915, ZGB, Bern 1996.